

Krestinski preklical preklic, da ni bil fašistični špion!

Njegova izjava, da ni storil zločina, ki mu ga očita obtožnica, povzroča senzacijo na obznanju pred vojnim sodiščem. Vsi drugi obtoženci priznali, da so nameravali razkosati Rusijo, strmoglaviti Stalinovo vladu in umoriti sovjetske voditelje. Kerenski napovedal padec Stalinove diktature

MOSKVA, 3. marca. — Nikolaj Krestinski, bivši sovjetski poslanik v Berlinu, ki je včeraj izjavil, da je nedolžen in da je lagal, ko je priznal krivdo, je danes preklical včerajšnjo izjavo. Krestinski je danes poparjeno rekel, da je včeraj lagal in zdaj priznava, da je kriv špionaže v službi Nemčije in ostalih zločinov, ki mu jih očita obtožnica.

Moskva, 3. marca. — Dvajset izmed 21 bivših sovjetskih voditeljev, ki so imeli visoke položaje v komunistični stranki in sovjetski vladi, je priznalo vse, kar jim očita obtožnica, na obravnavi, ki se je včeraj pričela pred vojnim sodiščem. Priznali so, da so skovali zaroto, katere namen je bil strmoglaviti Stalinovo diktature, razkosanje Sovjetske unije in umor sovjetskih voditeljev.

Samo eden, Nikolaj Krestinski, bivši podkomisar za zunanje zadeve in bivši sovjetski poslanik v Nemčiji, je izjavil, da je nedolžen in preklical izpoved, ki jo je prej podpisal in v kateri je priznal krivdo. Njegova izjava je bila senzacija dneva, čeprav so ostali obtoženci trdili, da laže. Krestinski je dejal, da je podpisal izpoved, ker je bil uverjen, da mu ne bi nič koristilo, če bi prej zanikal krivdo.

Leon Trocki, bivši boljševiški voditelj, ki se zdaj nahaja v izgnanstvu v Mehiki, je bil imenovan kot vodja zarotnikov. Obravnava predseduje sodnik Vasilij V. Ulrich, prosekutor pa je Andrej J. Višinski. Oba sta vodila prejšnje obravnave proti zarotnikom, v avgustu l. 1936 in v januarju l. 1937. Poleg drugih zunanjih diplomatov je bil na zvezi v sodni dvorani, kjer se je včeraj pričela obravnava, tudi Joseph E. Davies, ameriški poslanik v Moskvi.

Drugi glavni obtoženci poleg Krestinskega so:

Aleksij I. Rikov, ki je bil premijer Sovjetske unije skoraj deset let; Nikolaj Buharin, bivši urednik komunističnega lista; Kristijan Rakovski, bivši sovjetski poslanik v Franciji; G. G. Jagoda, bivši načelnik sovjetske tajne policije (GPU), in Fajsula Kodjajev, bivši predsednik republike Kuzbek.

Obtožnica jim očita, da so se zvezali z agenti Sovjetski uniji sovražnih držav in se organizirali v grupi pod imenom "Blok desničarjev in trockistov". Sodišče je naznanilo, da bo doslej na nedoločen datum, ko bodo podane izjave o vlogi, ki so jo igrale zunanje države v zaroti, obravnava tajna. Včeraj so bile citirane izpovedi o zaroti, v katerih je bilo rečeno, da je bila Japonska pripravljena dati oboroženo pomoč zarotnikom, da strmoglavijo Stalinovo vladu. Za to pomoč bi Japonska dobila sovjetske province ob morju na Daljnem vzhodu.

Obtožnica dalje pravi, da so zarotniki umorili Sergeja Kirova, Stalinovega prijatelja, zastupili Maksima Gorkoga, slovenskega ruskega pisatelja, M. Menžinskoga, bivšega načelnika sovjetske tajne policije, in Valerija V. Kuibiseva, načelnika prve sovjetske petletke. Dr. L. G. Levin, bivši načelnik bolnišnice v Moskvi, je izpovedal, da je umoril Maksima Peškova, sina Gorkoga, kakor tudi pisatelja in dva druga. Gregorij Grinko, bivši finančni komisar, je priznal, da je imel zarotniške

Japonci podijo kitajsko armado

Kitajske izgube znašajo
50,000 mrtvih in ranjenih

Sanghaj, 3. marca. — Poveljniki japonskih čet poročajo, da so bile kitajske vojaške kolone pograne iz province Sansi proti Rumeni reki in da je bilo v bitkah v zadnjih dneh 50,000 Kitajcev ubitih in ranjenih. Japonska armada naglo prodira kljub hudemu mrazu.

Na bojiščih med mestoma Lingshi in Linfen leži več tisoč trupel kitajskih vojakov. Srdite bitke so zdaj v teku med Japonci in Kitajci v južnozahodnem delu province Sansi. Japonci pravijo, da so včeraj okupirali mesto Taičeng v južnozahodnem delu te province, ki je oddaljeno od Rumenke reke okrog 50 milj.

Kitajci priznavajo, da so izgubili deset distriktov v provinci Sansi v zadnjih dveh tednih, za nikaj pa poročila o umiku. Pravijo, da so morali Japonci draga plačati svojo zmago. Samo v bitki pri Lingsiju je padlo čez tisoč Japoncev.

Domače vesti

Nagla smrt v West Virginiji
Osage, W. Va. — Tu je naglo umrl Frank Sedmink, star 62 let in doma od Sv. Križa pri Velikih vodah na Stajerskem. Tu nima sorodnikov, v starem kraju pa zapušta sestro. Bil je član društva 388 SNP, društva 174 SSPZ in kluba 228 JSZ. Pokopan je bil civilno ob velikem številu prijateljev in članov, ki so mu izkazali zadnjo čast.

Dva nova grobova v starem kraju
New Duluth, Minn. — John Novak, član društva 205 SNP, je prejel žalostno vest, da je v Senturski gorji umrl njegov oče Martin Novak, star 70 let, po domače Drobun in pozneje Halupar, prejšnji gostilničar in krojač po poklicu. V Združenih državah zapušta enega sina, v Kanadi pa drugega, od katerega že ni bilo glasu dve leti; v starem kraju zapušta sina, pet hčera, brata in sestro. — Nadalje je bil obveščen, da je umrl tudi njegov bratranec Janez Novak v Apnu, po domače Kumrov. Na Elyju, Minn., zapušta brata Franka.

Nov grob v Penni
Moon Run, Pa. — Dne 2. marca je naglo umrl Anton Urankar, star 64 let in doma z Barja, Kolovrat pri Litiji. Tu zapušta ženo, štiri sinove in dve hčeri, v Bridgeville, Pa., pa sestro in več drugih sorodnikov. Bil je član društva 88 SNP, društva KSKJ in slovenskega samostojnega društva.

Vesti iz Calumeta
Calumet, Mich. — Te dni je policija aretirala 20-letno Katarino Marinič iz Houghtona, ki je obtožena, da je ponaredila in izmenjala tri črke v prodajalnicah. Pridržana je v zaporu.

Clevelandske vesti
Cleveland. — Mary Duša je bila te dni oropana na ulici. Dva lopova sta ji potegnila iz rok torbico, v kateri je bilo \$1.70 in rožni venec.

Diktator Hitler podžgal ameriške nacije

New York. — Hitlerjev puč v Avstriji je že dobil odmev tudi med nemškimi naciji v Ameriki. V Yorkvillu, v predmestju New Yorka z veliko nemško kolonijo, so naciji po več mesecih skrivale nize zopet prišli na plan. Oni dan se jih je zbralo 500, da slišijo Russela L. Dunna, ameriškega fašista, ki je za nacije zahteval pravico do nožne orožja in grmel proti organiziranemu delavstvu in narodnostnim manjšinam. "Nobena cena ni prevelika za obvarovanje amerikanizma. Za izvojevanje izgubljenih svobodščin so potrebni viglanti," je grmel ta fašist kakor nekoč Hitler o socializmu v Nemčiji.

Nemški pastor Niemoeller ponovno aretiran

Berlin, 3. marca. — Martin Niemoeller, protestantski pastor, ki je bil obtožen protinacističnih aktivnosti, a je bil na obravnavi oproščen, je bil včeraj ponovno aretiran in tajna policija ga je odvedla v zapor. Česa je bil obtožen sedaj, policija ni povedala.

Billings ponovno pred državnim odborom

Sacramento, Cal. — Warren K. Billings, delavski jetnik, je bil ponovno zaslišan pred državnim pomilostnitvenim odborom. Njegova prejšnja apela glede pomilostitve sta bila zavrnjena. Odbor bo podal svoj izrek o novem

Fašistični letalci napadli Almerijo

Bombe ubile 18 ljudi in ranile več drugih

Madrid, 3. marca. — Poročilo španske vlade pravi, da so fašistični letalci včeraj napadli Almerijo, pristaniško mesto v južni Španiji, z bombami, ki so ubile osemnajst oseb, med temi enajst otrok, veliko število drugih pa je bilo ranjenih. Ena bomba je padla v bližini šole v momentu, ko so šolarji odhajali domov.

Vladni letalci so bombardirali fašistično bojno ladja Almirante Cervera in bombe so ubile dvajset drugih. Ta napad je bil izvršen, ko je ta ladja in več drugih obstreljevalo Sagunto 22. februarja, toda poročilo je vlada šele včeraj objavila.

Hendaye, Francija, 3. marca. — Uporniki so naznanili pričetek nove ofenzive na fronti v vzhodni Španiji. Na to fronto so včeraj dospeli nove čete, da preprejo stare pri prodiranju proti morju. Istočasno je španska vlada naznanila, da so njene čete uničile fašistično trdnjavo v bližini Toleda, glavnega mesta španske province, ki leži 41 milj južnozahodno od Madrida.

Špansko ljudstvo bo zmagalo v vojni!

Padec Teruela le epizoda v dolgi vojni, pravi premier

Barcelona, Španija. — (FP) — "Špansko ljudstvo bo izvojevalo popolno zmago", je dejal premier Negrin v svojem govoru po radiu, ko so lojalisti izpraznili Teruel in se umaknili na drugo obrambno črto. Evakuacija Teruela je bila takoj naznanjena, ker politika vlade je, da mora biti ljudstvo informirano o razvoju vojne.

"V enem tednu smo zavzeli utrjeno mesto, naša armada je ujela več tisoč upornikov in naša letalci so uničili veliko število italijanskih in nemških letal," je rekel premier. "Po vsem svetu se je razširila vest, da ima republiška Španija izurjeno armado. Naši uspehi so bili udarec militarističnemu prestižu Nemčije in Italije."

Negrin je pristavil, da je ponovna okupacija Teruela po fašistih le epizoda v dolgi vojni. Ožigosal je takozvano nemšavalno politiko mednarodnega odbora kot sleparijo, ki onemogoča španski ljudski vladi kupovanje orožja s svojim denarjem, medtem ko Nemčija in Italija zalagata španske fašiste z orožjem, letali, municijo in drugim bojnim materialom.

"Vojna v Španiji še ni končana, ker Evropa noče, da bi bila končana," je nadaljeval Negrin. "Nemševalna politika je odgovorna za trpljenje španskega ljudstva, za napade iz zraka na neutrjena mesta in razbojništvo na Sredozemskem morju. Nedavno je mednarodni pustolovec napovedal, da bo Berlin kontroliral usodo Španije, toda tega cilja ne bo nikdar dosegel. Špansko ljudstvo se ni še nikdar in se tudi ne bo podvrglo tuji vlad. Borilo se je v prosloti in bori se sedaj za pravico, da si samo odloča svojo usodo. Grmenje topov pri Teruelu ni utihnilo odmeva naše prve zmagre. Tej bodo sledile druge in mi bomo končno triumfirali."

Negrin je dejal, da so fašisti plačali visoko ceno za Teruel. Teruelsko bojišče je postalo pokopališče najboljših fašističnih čet. Negrin je dejal, da so fašisti plačali visoko ceno za Teruel. Teruelsko bojišče je postalo pokopališče najboljših fašističnih čet. Negrin je dejal, da so fašisti plačali visoko ceno za Teruel. Teruelsko bojišče je postalo pokopališče najboljših fašističnih čet.

AVSTRILJSKA VLA DA KAPITULIRALA PRED NACIJO

Hitlerjevci na Štajerskem smejo nositi nacistične znake

KAMPANJA "ČIŠČENJA" ODLOŽENA

Dunaj, 3. marca. — Kancelar Kurt Schuschnigg se je, kakor vse kaže, uklonil pritisku nacističev, ko je dovolil dr. Arthurju Seyss-Inquartu, notranjemu ministru, objaviti izjavo, da vlada ne bo izvajala odredbe, ki prepoveduje nošenje znakov s svastiko, na Štajerskem, kjer je ardiške nacističnih aktivnosti.

To je del dogovora, ki ga je notranji minister sklenil z voditelji nacističev v Gradcu. On je zadnji tork odšel v Gradec, da pomiri nacije. Schuschnigg je najbrž ugotovil, da bi bila raba oborožene sile proti nacijem nevarna stvar.

Uradni komunikacije, ki je bil objavljen po vrtnitvi notranjega ministra na Dunaj, pravi, da je minister potolažil nacije na Štajerskem. Spor je bil poravnat tako, da so vsi zadovoljni. Nacisti bodo lahko nosili znake s svastiko in oddajali Hitlerjev pozdrav v "privatnem življenju".

To najbrž pomeni, da znake lahko nosijo le naciji, ki niso v državni ali mestni službi, kakor je bila navada dosedaj. Prepoved nošenja nacističnih znakov ostane v veljavi v vseh drugih avstrijskih provincih, kajti iz vzeta je samo Štajerska.

Naciji v drugih provincinah zahtevajo zdaj isto pravico. Nacistični znak naj bi bil le izraz posameznika, ki bi ga nosil, da je nasprotnik židov, ne pa politični simbol.

Ta koncesija, ki jo je dala Schuschniggova vlada nacijem na Štajerskem, je največja, odkar je Seyss-Inquart na Hitlerjev pritisk dobil pozicijo notranjega ministra. Prva je bila pomilostitev političnih jetnikov, izpustitev nacističnih agitatorjev iz zaporov. Dokazi so, da se je Schuschnigg ustrašil posledic, ki bi prišle, ako bi skušal zatreti nacistično gibanje na Štajerskem z oboroženo silo. Politično čiščenje bi dobilo odmev v Berlinu in ustvarilo nevarno situacijo in to je najbrž vzrok, da je Schuschnigg odgodel "čistko".

Senatni odsek zavgel Bridgesov apel

Washington, D. C., 3. marca. — Senatni trgovinski odsek, kateremu načeljuje senator Copeland iz New Yorka, demokrat in nasprotnik Rooseveltove administracije, je odbil apel Harryja Bridgesa, voditelja organiziranih mornarskih delavcev na zapadu, naj ga zasliši. Bridges je po svojem odvetniku Pressmanu, glavnem pravnem svetovalcu odbora CIO, zahteval, da ga odsek zasliši in mu tako da priliko, da ovrže obdolžitve, da je komunist in prekucuh. Bridges je prišel v Ameriko iz Avstralije in ni ameriški državljan. Zdjaj je v teku akcija, da se ga deportira.

Poplave v Californiji zahtevale 26 žrtev

Los Angeles, Cal., 3. marca. — Južni del Californije je zajela največja poplava v zadnjih letih, ki je zahtevala 26 človeških življenj. Deset oseb je utonilo, ko se je podrl most čez reko Los Angeles. Trupla žrtev je voda odnesla proti morju. Okrog 10,000 družin je moralo zapustiti svoje domove v južnem delu Californije, ko je voda poplavih nižine in zalila čez 50 mest in vasi.

Nove pogodbe v jeklarski industriji

Pogodbe sklenilo z jeklarsko unijo 24 nadaljnjih družb

Pittsburgh. — (FP) — United States Steel korporaciji je že sledilo 24 nadaljnjih jeklarskih družb, ki so podpisale kolektivno pogodbo z jeklarsko unijo CIO. Te pogodbe, nekatere obnovljene, druge nove, krijejo 235,000 delavcev.

Podpis teh pogodb je po izjavi vodstva jeklarske unije "dokaz, da uživa unija CIO popolno zaupanje" pri jeklarskih baronih. Voditelji tudi pričakujejo, da bodo vse ostale družbe obnovile pogodbo z unijo. Vse do sedaj sklenjene pogodbe so krile 550,000 jeklarskih in železarskih delavcev.

Lansko pogodbo z unijo so obnovile sledeče družbe: Timken Roller Bearing Co., ki s podružnicami vred uposluje 12,000 delavcev; Cooper-Bessemer Corp., Grove City, Pa., 2500 delavcev; Columbia Steel & Shifting Co., Carnegie, Pa., 450 delavcev; Union Electric Steel, Carnegie, Pa., 200 delavcev.

Na novo pa so podpisale pogodbo z unijo sledeče družbe: Walworth Co., Greensburg, Pa., 2000 delavcev; Pittsburgh Screw & Bolt, 1500 delavcev; Coolator Corp., Duluth, Minn., 900 delavcev; National Enameling, Granite City, Ill., 775 delavcev; Canton Stamping & Enameling, Canton, O., 500 delavcev; Wald Mfg., Mayaville, Ky., 350 delavcev; Ontario Malleable Iron, Oakawa, Canada, 250 delavcev; Richmond Structural Steel, Richmond, Va., 200 delavcev; Morrow Mfg., Weststone, O., 100 delavcev.

Nogavičarska stavka v Philadelphiji

Predsednik kraja je v ne unije resigniral

Philadelphia. — (FP) — V neavtorizirani stavki nogavičarjev v tem mestu in v Patersonu, N. J., ter okolici je bilo prvi dan precej konfuzije. Delavci pravijo, da niso v stavki, marveč imajo le "praznik". Storiili da so enako kakor kapitalist, ki zapre tovarno, ko se mu obratovanje več ne izplača.

Stavka je izbruhnila zadnji ponedeljek kot protest proti odloki arbitražne komisije, ki je dala podjetnikom še večjo redukcijo kakor so oni zahtevali. Delavcem je odbila ves "bonus", ki znaša od 9 do 25 odstotkov plače. Delavci pravijo, ako se vrnejo na delo, bi izgubili vse, kar so si z organizacijo pridobili.

Eksekutiva nogavičarske federacije je stavko proglasila za nelegalno, ker po njenem mnenju ogroža unijo in kolektivno pogajanje. Valed tega je iz eksekutive odstopil William Leader, predsednik krajevne unije št. 1 v Philadelphiji. Za vzrok je navedel, da se ne more pokoriti obenem eksekutivi federacije in volji članstva krajevne unije.

Prvi dan članske revolte proti razsodbi arbitražne komisije ni bila stavka popolna v Philadelphiji, kjer dela v tej industriji okrog 17,000 delavcev v 45 tovarnah. Iz Patersona in okolice pa poročajo, da je stavka 100% efektivna.

Nogavičarska unija je zašla v resno zagato, ker se je hotela izogniti stavki in se predala na milost arbitraže. Računala pač ni z možnostjo, da bo odloč izpadel tako neugodno proti delavcem. Emil Rieve, predsednik unije, pravi, da simpatizira s članji, toda uniji ne preostaja drugega kakor pokoriti se odloki.

SISTEM ZAVAROVANJA V BREZPOSELNOSTI MAHIBE

Cez dva milijona delavcev vložilo aplikacije

NAJBOLJ POTREBNI ZAPOSTAVLJENI

New York. — (FP) — Dvajset držav, ki imajo brezposelnostno zavarovanje, je izplačalo 600,000 brezposelnim delavcem vsoto \$6,250,000 iz svojih skladov v januarju, dočim je vložilo prošnje 2,450,000 delavcev. Sedaj, ko se je začel izvajati ta program Rooseveltovega novega "deala", da se omili beda med brezposelnimi, so se pokazale hibe sprejetih zakonov.

Abraham Epstein, tajnik Ameriške zveze za socialno zaščito, pravi, da oni brezposelni delavci, ki so v največji stiski in bi morali najprej dobiti podporo, so najmanj zaščiteni na podlagi zakonov brezposelnostnega zavarovanja, ki so bili uveljavljeni v ameriških državah. Čakati morajo več tednov predno dobijo podporo. On priporoča odpravo sistema, ki določa dajatve na podlagi prejšnjega zaslužka, in sprejetje načela brezposelnostnega zavarovanja v Angliji. Ta je popolnejši od ameriškega, ker določa podporo po potrebi. Čim večja je družina, toliko več podpore dobi, ker ta zavisl od števil od podpore odvisnih oseb.

Okrog 10 odstotkov skupne vsote brezposelnostne podpore gre za uspešno upravljanje in izvajanje zakonov brezposelnostnega zavarovanja. Državni industrijski komisar Elmer F. Andrews je dejal, da federalna vlada kuje dobiček iz brezposelnostnega zavarovanja, ker prispeva samo pet odstotkov za upravne stroške, kar je premalo. Komisar je pozval delavke organizacije, naj pritiakajo na kongres, da prispeva več denarja za kritje upravnih stroškov in izvajanje zakonov brezposelnostnega zavarovanja.

Drugi problem — kooperacija med religinimi uradniki in državnimi upravami brezposelnostnega zavarovanja — ne bo še kmalu rešen. Religinji uradniki v mnogih državah odklonijo podporo revežem kakor hitro so informirani, da so upravičeni do brezposelnostne podpore. Ker navadno vzame več tednov, da se zadeva uredi, ne dobijo potrebni podpore v tem času, čeprav se nahajajo v hudi stiski.

Farmarjem odpovedali dvorano

Konvencijo preselili v zamorsko dvorano

Little Rock, Ark. — (FP) — Southern Tennant Farmers unija je bila zadnjo minuto odpovedana Community dvorana za njeno konvencijo valed tega, ker spada k CIO. Konvencija se je potem vršila v neki zamorski dvorani. Unija bo lastnika odpovedane dvorane tožila.

Konvencija se je vršila kot priprava za farmaki na jejmennski teden, ki bo od 6. do 13. marca, v katerem bo unija skušala mobilizirati simpatije in pomoč za svoje delo. Ukrepala je tudi o protektiranju civilnih svobodščin na jugu in odobrila farmaki zakon, ki je bil nedavno sprejet v kongresu. Za predsednika unije je bil ponovno izvoljen J. R. Buttler, za tajnika pa H. L. Mitchell. V eksekutivno sta bila izvoljena dva zamorca.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO EN LASTNINA SLOVENSKIH NARODNIH
PODPORNIH JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravniški drvari (even Chicago) in Kanada
\$6.00 na leto, \$2.00 na pol leta, \$1.00 na četrt leta; za Chicago
in Cincinatti \$7.50 na leto, \$2.50 na pol leta; za inozemstvo
\$9.00.Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincinatti \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Člene glaslov po dogovoru. Rokopis dopisov in nenarodnih
članov se ne vračajo. Rokopis literarne vsebine (frizic, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slobo, če
je priložil pošto.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communica-
tions and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom

PROSVETA

5057-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Fašistično repenčenje v
Kanadi

Najnovejša poročila o situaciji v kanadski provinci Quebec se strinjajo v tem, da je omejevanje provinca do malega v pesteh klerofašizma. Provinčna vlada v Quebecu, kateri načeljuje Maurice Duplessis, je dejansko privesek katoliške hierarhije v tej provinci in kardinal-nadškof, ki ima častni sedež v provinčni zbornici poleg podgovernorja, daje svoje fermane vladi.

Quebeška vlada vodi že mesec dni furiozno kampanjo proti "komunizmu", to se pravi: proti vsem liberalnim in naprednim publikacijam in organizacijam. Quebeški klerofašisti so prav takšni zelotje, kot so komunisti; vse, kar ni katoliško, je "komunistično".

Poleg tega oclericega klerofašizma—ta klerofašizem v Quebecu paradira pod označbo "liberalne" vlade!—je tamkaj močno usidrano mednarodno fašistično gibanje, ki se klanja nacijem v Nemčiji in fašistom v Italiji in katero se koncentrirajo v "narodni krščansko-socialni stranki". Vodja te stranke je Adrien Arcand, urednik L'illustration Nouvelle v Montrealu.

Ta quebeška fašistična stranka se bori, kakor izjavlja njen vodja, "za Boga, družino, privatno lastnino in osebno iniciativno"; v njenem programu je totalitarno-korporativna država in potlačanje vseh manjšin ter židovstva. Quebeška klerofašistična vlada daje Arcandu in njegovim fašistom—katerih je baje 80.000—precej potuhte in zaslonbe, dasi je Arcand do neke meje v konfliktu s katoliško cerkvijo zaradi tega, ker zagovarja Hitlerja.

Vse to morda ni posebne važnosti za ostalo Kanado in še manj za Združene države. Quebec je francoska provinca in francosčina je tam uradni jezik. Francozi v Quebecu so že od nekdaj silno klerikalni in reakcionarni, valed česar nimajo dosti vpliva na ostalo Kanado. Važno pa je to, da so quebeški fašisti v tesni zvezi z nacijako-fašističnimi (nemško-italijanskimi) organizacijami v Združenih državah, od katerih dobivajo močno finančno podporo. Uspeh tega fašizma v Kanadi je torej zelo odvisen od uspeha fašističnih organizacij v Združenih državah.

Pobjanje in čim hitreje paraliziranje fašističnih organizacij v Združenih državah bo zadalo smrtni udarec tudi fašističnemu repenčenju v Kanadi.

Branitelji demokracije

Ickes, tajnik notranjih zadev federalne vlade, se je pred nekaj dnevi silno zameril ameriškim burboncem in komunistom, ko je v svojem radiogovoru, naslovljenem na poslušalstvo v Angliji, posadil fašistično in komunistično taktiko v en koš in zaključil, da ni razlike med fašizmom in komunizmom, kolikor kaže današnja situacija.

Obe formi sta totalitarna država, katere a teroristično taktiko zatira vsako neodvisno izražanje manjšine. Ta forma in taktika sta fundamentalno nasprotni principu demokracije, katere dovoljuje manjšinam svobodo izražanja. Iz tega razloga je ameriška demokracija v celoti nasprotna vsaki totalitarni formi diktatorskega režima in sistema, naj se imenuje fašizem, nacizem ali komunizem. Tako Ickes.

Demagog Hearst je takoj napadel Ickesa in ga opsoval a "komunistom". Da je Ickes "komunist", je dokaz to, ker je bil še pred vstopom v vlado aktiven pri Uniji za civilne svobode in in ta organizacija je pri Herstu "komunistična"! Well, vsi kolikaj razsodni ljudje so si edini v tem, da Hearstova sodba, kaj je komunistično in kaj ni, je "piffla". Vsa Amerika je, da je Hearst uvrstil med komuniste tudi Johna Lewisa, ampak Lewis je na zadnji konvenciji rudarske unije vztrajal, da ostane še nadalje v veljavni točka ustave, katere izključuje komuniste iz te unije.

Z Ickesom se kajpada strinja tudi predsednik Roosevelt, ki je že večkrat poudaril, da on je proti vsaki diktaturi: fašistični in komunistični. Henry A. Wallace, poljedelski tajnik, je te dni tudi rekel v radiogovoru, da največji problem ameriške demokracije v tem momentu je spoznanje delavcev, farmerjev in businessmanov, da kjer so pravice, tam morajo biti odgovornosti. Današnji konflikt je v glavnem zato, ker vsakdo hoče pravice, nihče pa neče odgovornosti. Wallace razlikuje individualno svobodo od ekonomske svobode in pravi, da v odraščajoči demokraciji mora biti za vsako novo svo-

(Dolge v sedmih kolonah.)

Glasovi iz naselbin

Ob 30-letnici požarne katastrofe
v Collinwoodu

Cleveland, O.—V decembrski številki Mladinskega lista preteklega leta v angleškem delu je bil priobčen moj opis strašne požarne katastrofe, ki je zadela collinwoodsko ljudsko šolo pred 30 leti, dne 4. marca 1908. Sedaj, ob 30-letnici te grozne nesreče, želim podati nekoliko opisa v Prosveti.

Leta 1908 se je na iztočnoseverni strani mesta Clevelanda nahajalo samostojno predmestje Collinwood, ki se je pričelo zapadno od 136. ulice in se raztezalo do vzhodne 165. ulice in severno do jezera Erie ter južno do železnice Nickle Plate. Sredi na Collinwooda je 152. ulica, proti jugu pa se nahajajo območje ceste St. Clair. V bližini Lake Shore bulvarda, na 152. ulici in Lucknow, med drevjem in vrtovi, se nahajala ljudska šola Memorial, ki se valed drevja težko opazi, predno ne prideš do nje. V poletnem času jo krasijo razno visoko grmičevje in zelenje. Ob priliki zadnje konvencije SNPJ se je pri tej šoli pomudilo lepo število delegatov na poti v Slovenski delavski dom. Stavili so razna vprašanja, podatkov pa ni bilo na razpolago. Valed tega sem pozneje dobil nekoliko informacij, ki jih tu navajam.

Bilo je 4. marca 1908. Nekateri se tega dne spominjajo tudi zato, ker je bila "pepelniška sredo". Obetal se je krasen dan, prvi znak pomladi. Solnce je blagodejno obsevalo mrzlo zemljo. Kakor navadno vsak dan, so bile tudi te dne učiteljice z učenci vred na svojih mestih pri pouku. Nobenega sledu ni bilo, da se bliža kakšna nevarnost. Vse je šlo mirno naprej po dnevnih rutini. Komaj pa je pouk zaključil prvo učno uro, je šolsko tišino presunil alarm požarnega zvonca. Učenci so bili pripravljeni s požarnimi vajami na alarm in so se brž uvrstili, da ponovijo vaje in gredo na prsto, nič slabega sluteč, da jim grozi trpka usoda. Vse je šlo mirno naprej, dokler se ni alisal pretresujoči klic "Ogenj!" Takoj so otroci pretrgali svoje vrste in udrlji po stopnicah proti vratom v pritličju. Nesreča je hotela, da so se odpirala le ena sama vrata, druga pa so bila pritrjena z vzmetom na vrhu in spodaj in v naglici ter napram navali prestrašenih učencev jih ni bilo mogoče odpreti. Ogenj je nastal v kleti pri centralni kurjavi, baš pod sprednjim vhodom. Otroci so se v strašni zmedenosti kopili drug vrh drugega. Nastala je strašna panika na stopnišču—in nato smrt.

Ni mogoče popisati in podati slike groznega prizora in trpljenja onih, ki so bili priča temu groznemu uničenju mladih, nedolžnih človeških življenj. Opol-dan je bil ves Collinwood zavrt v turbobno žalost, nepopisno tugo in pretresljive posledice strašne požarne katastrofe, v kateri je izgubilo svoje mlado življenje 174 nedolžnih otrok, med njimi dve učiteljici in neidentificiran moški.

Med slovenskimi starši, ki so v tej katastrofi izgubili svoje otroke, so bile sledeče družine: Haferle enega, Oblak enega, Skerlj enega in družina Gerbec enega, hrvatska družina Kupča pa dva.

Naš stari član društva "V boj" št. 53 SNPJ in ustanovni član društva št. 17 SNPJ v bližnjem Lorainu, Ohio, mi je podal tole sliko: "Ko sem izvedel, da je v šoli nastal požar, sem tekel na lice mesta, kajti v šoli se je nahajala tudi moja hčerka Mary. Iskal sem jo, a je nisem nikjer videl. K areči se je rešila in prišla domov predno jaz, le njen suknjič je bil obžgan. Strašen pa je bil pogled v drugo nadstropje, iz katerega so prestrašeni otroci ategali svoje ročice k rešitvi—in divji plamen je žvrgel preko teh ročic. Bilo pa ni nobene priprave, da se bi moglo rešiti te nedolžne žrtve, proseče rešitve ...

Cim se je gasilec posrečilo ogenj pogasiti, so prepeljali trupla mrtvih otrok v skladišče tovarne New York Central, ki so ga rabili kot zasilno mrtvašnico.

Prišli so obupani starši, da identificirajo svoje otroke. Nekateri so spoznali le po obleki, mnoge pa sploh niso mogli spoznati vsled groznih posledic zgorlosti.

Sto in štirinasedemdeset življenj je zahtevala ta strašna katastrofa, med katerimi so bile tri odrasle osebe, ostale žrtve pa šolarji. Enaindvajset otroških trupel so poteghili iz razvalin nepoznanjih. Ti so bili pokopani na pokopališču Lake View. Pogrebni sprejdi so se vršili v četrtki, petek in soboto. Nazadnje se je vršil pogreb treh otrok šolskega oskrbnika Fritza Hirterja. Vsi trije njegovi otroci so izgubili svoje življenje v požaru. Valed te strašne usode, ki je zadela collinwoodsko starše, so se prizadeti hoteli nad nekom maščevati, zvrniti krivdo nad nekoga. Tarča temu ogorčenju je bil Fritz Hirter, četudi se je pozneje dokazalo, da on ni bil kriv te grozne katastrofe. Mnogo prej, predno se je pred njegovo hišo pojavil pogrebnik, se je tam zbrala velika množica ljudi. Policija je bila pripravljena na vse eventualnosti za slučaj nemirov. Ko pa je prišel čas pogreba in se je pokazala prva bela krsta pri vratih, je med množico nastala popolna tišina; ko se je pokazala druga in nato še tret-

ja bela krsta, so se ljudje odkrili in solze so jim zalile oči. Nato se je za krstami pokazal oči malih žrtev, sklonjen od velike žalosti. Pogledal ni desno ne levo, v njegovih očeh pa ni bilo opaziti niti trohice strahu pred množico. Med množico je nastalo samoniklo vprašanje: Ali je ta mož kriv tega strašnega dogodka? Saj so izgubili življenje njegovi lastni otroci! Sovraštvo navzočih se je namah spremenilo v mehko sočustvovanje in globoko simpatijo. Nastala je žalna tišina. Nikoli prej ni bilo v Collinwoodu toliko globokega žalovanja.

Ali je mogoče, da se bi v Clevelandu kaj takega zgodilo danes? Šolske oblasti pravijo, da ne! Clevelandke ljudske šole so danes zgrajene tako, da nudijo otrokom varstvo. Je pa tudi dolžnost vseh staršev, da zahtevajo varnost za svoje otroke v javnih šolah in varnostne naprave ter zadostna izhodišča v vseh slučajih neugode. Dolžnost javnih organov in vladajočega razreda je, da so šolski otroci zaščiteni proti vsem nevarnostim.

Baš sedaj je v teku jubilejna kampanja mladinskega oddelka SNPJ in nič boljega ni kot to, da si starši zavarujejo svoje otroke pri SNPJ. Leta 1908, ko se je pripetila ta strašna katastrofa v collinwoodski ljudski šoli, starši niso imeli take prilike, da bi zavarovali svoje otroke. Danes je tu in baš sedaj se mnogo boljše kot kdaj prej. Le pomislite, ako zavarujete dojenčka ob rojstvu in plačujete mesečno \$1.30 do 16. leta njegove starosti! Takrat bo dobil za svojo izobrazbo \$280, v slučaju njegove smrti s 15. letom pa bi prejel \$900 posmrtnine.

Kakor so se izboljšale varnostne naprave v varstvo šolskih otrok, tako se je tudi izboljšala tudi protekcija vaših otrok pri Slovenski narodni podporni jednoti.

Frank Barblč.

Kolektivna oskrba

Pueblo, Colo.—Od časa do časa kdo zapiše v Prosveti, naj delamo zase, kar je "naše" ali bi moralo biti, to je last naše organizacije. Pod tem bi morali razumeti samo to, da vse, kar storimo, bi moralo biti za porast organizacije. Vse—tisk, govorjenje in sploh vsako delo—bi moralo biti samo zato, da smo močnejši. Močnejši na premoženju in članstvu. Več članstva, več premoženja. Brez članstva in acesmentov ni premoženja, ni kapitala. To se samo ob sebi razume. Razumemo pa tudi lahko to: bolj zdravo članstvo, manj smrtnih slučajev, kar ob neugodah tudi veliko pomaga, da je organizacija nadsolventna. Med to razumevanje lahko prištejemo vse podporne organizacije in vse inšurence kompanije. Pri vsem tem moramo spoznati, da vsaka organizacija, ki čim bolj uči "svoje" članstvo o higi-

jeni, o preprečevanju nezdov in razumevanju ekonomskih dobrih ali slabih sunkov v deželi, da bo tem bolj taka organizacija trdnaja v vseh akcijah, iz katerih je treba izplačevati podpore in smrtnine. Torej je povsem razumljivo: čim zdravjši so ljudje, tem manj je izdatkov za zdravila, zdravnike, bolnice. V to prav lahko upoštevamo vse organizacije, vse inšurence in vso državo.

Pri vsej tej šoli ali vzgoji bo uspeh le tedaj, ako ga podvzame država, Združene države. Kdor dela na tem, kdor se trudi in uči ljudi, da spoznajo to kolektivno potrebo sedanjega časa, temu bo hvaležna prihodnja generacija Združenih držav. Če bi se bile Združene države oprijete tega dela pred 50 leti, bi sedaj ne potrebovali sami svoje pomoči: podpornih organizacij. Tako smo pa navezani na svoja društva in jednote. In kdor hoče biti kolkortoliko zavarovan, mora biti v inšurencu ali pa v "naših" jednotah. Če bi bila vlada pred leti (ali pa zdaj) prevzela vso to skrb za svoje državljane, bi nam Slovincem sedaj ne bilo treba tako skrbeti, kako jih obdržimo močne. Ameriška demokracija je pa taka, da je vsako podvzetje legalno, če ni, ga pa naredi. Vsa demokracija je v pravem pomenu besede individualizem. Vsa za sebe. V tem smislu razumem tudi to, da je Slovenska narodna

podporna jednota za sebe. Tako je opaziti in tako se sliši sem pa tam, nikdo se ne spozabi, da bi bodisi v tisku ali na sejah priporočal kolektivno državno zavarovanje za vse državljane. Zapišimo si, da smo vsi pred vsem državljani Združenih držav in potem šele člani podpornih organizacij.

In če delamo samo v naši in za našo jednoto, ali to storimo res samo za sebe? Ali smo res sami svoji? Ali smo neodvisni? Kako je ta stvar s posameznikom ali delavcem? Kadar se ga potrebuje, tedaj dela in delo se obrača po tem, koliko je naročil. Vse, kar potrebuje, kupi po cenah, ki jih narekuje monopol profitnega sistema. Tudi šole so pod tem sistemom. Vse je pod pritiskom ameriške individualistične demokracije. In vendar je vsak povsem odvisen od vsega, kar preživlja, od tistih sil na vrhu te profitne uredbe. Tudi acesment za društva je odvisen od te sile.

Ako član nima, da plača ali ne prosi podpore, da plača, je sponzoriran in ob vse pravice. To se tiče vseh podpornih organizacij. Delavec, četudi je mlad, zdrav in močan, nima nobene garancije, da bo zaslužil in plačal društvene acesmente; nasprotno pa ima človek—lahko tudi član SNPJ—dohodke, za katere nikdar ne dela, pa lahko plačuje acesmente. In vendar bi moral biti pošteno, da vsak pripomore le z delom do vsega, kar se potrebuje za pošteno preživljanje.

Kot posameznik—član v jednoti—je to ravno tako z jednoto. Vsi skupaj v jednoti smo zopet odvisni od dobrih in slabih časov v deželi. Porast jednotlivnih skladov je v precejšnji meri odvisna od obresti; "dobri časi" za vse delavstvo so tudi dobri za one, ki investirajo denar v zadolžnice. Da, jednote se računajo solventnost na preračunanih obrestih. Razumeti moramo, da tako preračunavanje ni prav trdno—dostikrat so obresti manjše kot predvidevamo. Večje obresti na bonde, manj je lahko članstvo obremenjeno na acesmentih. Deflatirani bondi so znamenje, da okraji in mesta ne morejo plačati obresti, kaj šele glavnice. Zakaj? Vsa izmed nas mora razumeti, da davkoplačevalci skrbje najprej, da si kupijo hrane, davki naj počakajo, mesta in okraji pa ne dobijo dohodkov za odplačila na obveznosti. Torej, čim bolj denarni trg, tem bolj je jednotin denar varno investiran na obresti. Pri vsem tem vidimo, da se vsaka jednota poslužuje prilik natančno tako, kakor vsi posamezni ljudje, ki imajo denar, da ga investirajo na obresti in dividende in imajo dohodke, ne da bi delali zanje. Ali smo potem res sami za sebe, ali smo sami svoja jednota? Nismo in ne bomo, dokler se samo vplačuje in izplačuje. Ničesar nimamo "neka-

j svojega," bodisi bolnice ali dom (oddihi) za ostarele, dasi bi to lahko imeli kakor ima posameznik farmo ali letovišče. In predno si sedaj to lahko uredimo, je za nas vse bolje, da pustimo, naj to uredi država za svoje državljane.

V sedanji profitni uredbi se to ne bo še tako hitro zgodilo, ako bomo delali le "sami za sebe." In vendar bi bilo za vse v državi bolj preskrbljeno. Z delom se mora odplačevati vse, kar človek potrebuje od rojstva do smrti. In to mora biti dolžnost države. Izplačevanje posmrtnin je srečanje ljudi, kar je mogoče le v profitni človeški družbi. Kadar dosežemo to, kadar to izvajujemo v naših državah, ali bomo še potrebovali jednote? Takšne kot so zdaj gotovo ne. Dolžnost nas članov SNPJ je, da pomagamo pri tem delu. Tak član—mlad in zdrav, ki ima dohodke, ne da dela zanje, bo gotovo izjema, je parazit v človeški družbi. Mi sami v jednoti to gotovo ne moremo izvajevati, pomagamo pa lahko z vsami sodelujočimi organizacijami.

Dnevnik Prosveta bi moral vselej podpreti takšno masno gibanje, da pridemo v dobo, ko ne bomo potrebovali podpornih organizacij. Saj se je vendar pred leti to s tako vneto naglašalo! Toda mesto tega se zadnje čase še zafrkava vse organizatorične celice, ki so na delu, da se zbudi vse delavstvo za ekonomsko gotovost. Člani, ki pišejo v Prosveti, da "moramo biti sami za sebe," naj se vprašajo, ako nam jednota preskrbi tudi delo? Koliko je vas članov, ki lahko živite brez dela? Ob miloščini mogoče, ampak tista je nekaj takega kot sramota za Združene države. Člani, ki se tako izražajo in mislijo, da zadostuje, ako se samo govori o demokraciji v Prosveti, naj pomislijo, da le premnogokrat so "naši sovražniki" največji naši prijatelji, kajti taki prijatelji delajo, da se delavstvo zave in si zagotovo preživljanje z delom; so pa ljudje, ki se le premnogokrat pokažejo, da so resnični sovražniki nove civilizacije, ker samo naglašajo demokracijo, češ, da potem te vse pride. Ako bo to resnica, potem samo molčimo. Evolucija bo opravila vse delo brez vsakega odprava.

J. Hočevar, 21.

Vesele in žalostne vesti

Detroit, Mich.—V dnevniku Prosveti, kakor tudi v tedniku, čitamo razna poročila, zanimive dopise in delavske vesti o bojih med delom in kapitalom in mnogo drugega. Vse to je v pouk in izobrazbo nam vsem članom jednote in naprednemu delavstvu sploh. Prav je, da si drug drugemu povemo odkrito, kar mislimo in da sporočimo naše vesele in žalostne dogodke. Ker je vsa moja družina včlanjena v SNPJ, bom v naslednjem omenil par družinskih vesti.

Moj sin Anton Jurca ml. je bil delj časa uposlen v inženirskem oddelku korporacije General Motors. Ker se je izkazal sposobnega v svoji stroki, mu je dala družba priznanje s tem, da ga je poslala v Nemčijo v svojo tovarno Opel v Dusselheimen blizu Frankfurt, provinca Rheinland. Tja je bil poslan za eno leto, da se usposobi za eksekutivni odbor General Motors. Dne 18. februarja je s svojo ženo odpotoval v Nemčijo. Oba sta bila aktivna člana angleško poslujočega društva "Young Americans" št. 564 SNPJ in on je bil obenem tudi ustanovitelj tega društva. Člani in članice omenjenega društva so jima priredili prijetno odhodnico v bratsko priznanje dne 17. feb. Udeležili so se brez mala vsi člani in mnogo prijateljev in napolnili dvorano SND. Društveni predsednik Ray Travnik je v kratkem govoru označil pomen prireditve in se v imenu društva poslovil od mlade dvojice, žeč ena obilo uspeha in srečnega povratka. Sledilo so številni kratki nagovori in veselje se je nadaljevalo do treh zjutraj.

Ker je bil čas pred odhodom kratek in se nista mogla vsem osebno zahvaliti za izkazano naklonenost in požrtvovalnost, sta mi naročila, naj vam sporočim, da se najiskrenejše zahvalujeta vsem skupaj za prisrčno odhodnico, posebno pa društvu Young (Dolge na 3. strani.)

Pogovor s temi in onimi

Ivan Molek

PROTIKRITIKA TUDI NE ŠKODUJE

Joseph Ule iz Milwaukeeja, naš stari prijatelj, se ne strinja z menoj na vsaj štiri. Na drugem mestu v Prosveti piše, da je pripravljen z menoj vred črtiti fašistično diktaturo, ampak ruske diktature on ne črti, ker je potrebna.

Z drugimi besedami bi prijatelj Ule lahko zapisal, kar bi bilo prav tako logično: Sovjetski fašistični kľofuto, ampak komunistični kľofuta mi prija, čeprav obe enako bolita! Fašist nima prav, če terorizira in ubija, ampak komunist ima prav, da terorizira in ubija.

Zdi se mi, da prijatelj Ule ne bo razumel moje stališča, pa naj mu še tako razložen ne poštenost dvojne morale in etične stranake poštenega boja. V njegovem slučaju bilo najbolje, da sam preizkusi boljševisko diktaturo. Ker se bojim, da v Milwaukeeju je bo dočkal, bi bilo potrebno, da gre vsaj za leto v Rusijo. To bi bila najboljša šola!

Cela vrsta gorečih komunistov—tudi venskih in hrvaških!—je že šla iz Amerike v Rusijo in večinoma so se vrnili nazaj do drugega mišljenja. Na primer Eugene Lyons, prej goreč komunist, je bil šest let v Rusiji, zdaj bi moral prijatelj Ule čitati, kaj piše boljševiski diktaturi. In teh je dolga vrsta. Med njimi so celo takšni delavski bojevnik kot je na primer Beal, vodja znane stranke Gastoniji, ki je bil obsojen na 20 let ječe, kateremu so potem komunisti pomagali, da pobegnil v Rusijo. Danes pa Beal pravi, raje sedi 20 let v ameriški ječi, kakor da bi v boljševiski "svobodi"!

Komunisti seveda te ljudi zdaj zmerjajo izdajalci in faloti, ampak če so danes izdajali in falotje, so morali biti tudi včeraj, ko so bili med komunisti. Nemogoče je, da se odstotni poštenjak čez noč prelevi v sto odstotnega lopova.

Motiš se, prijatelj Ule! Nobena diktatura prinaša svobode! Diktatura, pa naj bo fašistična ali komunistična, je velik korak nazaj barbarizem! Socializem mora biti velik korak naprej—drugače pa ni socializem, temveč staro tiranstvo v lažni obleki. Jaz ne mislim tega "socializma", v katerega me podbičem po hrbtu in z bajonetom v zadnjo plati.

Demokracija je za odrasle ljudi, ni za otroce. Gospodarska in industrijska demokracija, socializem. Ta demokracija se pa ne da v ljudem, ki je ne razumejo. Če boš ekonom in industrijsko demokracijo posili tlačil v tanec z diktaturo, z bičem in kroglo, kako dela boljševiska birokracija v Rusiji—la z otroško pametjo, kakršen je še danes r kmet, boš naredil iz te demokracije karatro in dosegel boš samo to, da bodo potli ljudje pobesneli, zasovražili bodo vsako demokracijo in ti bodo nagajali na vse načine, ki danes delajo potlačeni kmečki sloji v Rusiji.

Edina pot, po kateri pride resnična ekonomska demokracija in svoboda, resnična ekonom, je—IZOBRAZBA.

Prava izobrazba je RAZUM, razum pravi diktaturo, vsak teror, vsako mučenje vsako strahovanje z okovano pestjo!

ZMES

Katka Zupančič

Pravijo, da vrana vrani oči ne izkljuje; bratu tudi ne—manjka nam namreč kljunov!

Kakor s figuricami na šahovnici se to igrajo z usodo držav in držav, z narodi in rodiki—. Mi pa iščemo in iščemo v jaci preklancano dlako, da bi jo potem pod mikroskop še nadalje cepili! Kajti mi smo, smo, predvsem smo stvarni in temeljni!

Dejali so Jovu: "Tu je kad z vodo, vse kar treba, da se očediš. Obleko ti pa pariramo, da ti odpravimo lažice". A Jov upri in vprašal: "Pa, gosponi, čemu mi potem nohti na rokah ...?"

Sicer je pa vse mirno na našem koncu. Sneh sneži, včasih dežuje, brez prestanka pi juje ali saji (Pozor! pikolovci). Sneh dež pere, saje pa mažejo. A kar je uvaženo vredno: Ne sneg in ne dež nista naša problem saje pa takorekoč so naš in samo naš problem Bogami!

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 4. marca 1918.)

Domače vesti. V Barbertonu, O., je bil delu v tovarni težko pobit Frank Skrabec, SNPJ.

Delavske vesti. Ameriški baroni železnice jemajo žene za delo na progah.

Svetovna vojna. Nemške čete so se izločile na Finskem, da potlačijo boljševisko revolucijo.

Sovjetska Rusija. Lenin in Trocki sta podala Nemčiji in podpisala mir v Breztovtovku. Rusija se mora odpovedati vsem delu Ukrajine, vsem baltičkim deželam in vsi ter mora plačati ogromno odškodnino.

(Dolge iz prve kolone.)

bodajčino nova odgovornost in disciplin, sme pa biti nobene diktature.

Tu imamo nekaj mnenj današnjih ameriških državljanov, ki demokracijo v načelu pojmujejo.

Na kateri strani barikade?

(Nadaljevanje in konec.)

In ta gornja je celo projektirana na več let:

"Andrej J. Višinski, glavni sovjetski tožitelj, je včeraj naznanil, da bo gonja proti sabotažnikom, zarotnikom in špionom trajala več let." "Dejal je (toda mi slovenski delavci seveda tega ne verujemo!), da so za notranje nepravilne odgovorni agenti zunanjih držav."

Tega pa je kriv samo Stalin,

zakaj:

"Stalin hoče ne samo militaristično (podčrtali mi) mogočno, ampak tudi ekonomsko nepremagljivo Rusijo. Za graditev take države so revolucionarji stare šole, ki so se vezali za revolucijo proti carizmu, nepotrebnosti."

Toda "boljševiški veteran"

Tročki noče tega:

"Tročki ni pristaš teh Stalinovih nazorov" in zato so ti "boljševiški veterani" organizirali "podzemsko opozicijo."

Delavski in kmečki Sovjetska Unija je torej imperialistična država, po mnenju teh delavskih listov.

In zmagal bo seveda po nazorih teh slovenskih delavskih listov "boljševiški veteran" Tročki, za katerega je dokazano, da je s pomočjo in v zvezi s Hitlerjevo policijo organiziral diverzantske in sabotažne tajne organizacije v Sovjetski Uniji, zakaj:

"Bivši voditelj-boljševik je v razgovoru s reporterji dejal, da ima Cetra Internacionala že ogromno število članov v tridesetih državah. Ta neodvisna svetovna organizacija, ki bazira na načelih poštenosti (!), bo nasledila III. Internacionalo. Slednja je obsojena na polom, ker je pod kontrolo moskovske birokracije, katere interesi so v konfliktu z interesi svetovnega proletariata".

Kar pride iz Moskve in iz Sovjetske Unije je torej že samo po sebi za nič. Interesi ljudi, ki so ustanovili mogočno delavsko in kmečko državo, so v konfliktu z interesi vsega delavskega razreda, tako pripovedujejo ti delavski listi.

Toda stoji! Ti naši delavski listi ne pišejo teh stvari kot svoje mnenje. Oni samo prinašajo telegrame in poročila kakor vsi drugi listi, ali pa samo citirajo druge liste in časnikarske agencije. Kakšna krivica torej?

Pravilno. Toda ravno v tem grmu tiči zajec. Oni prinašajo ta poročila brez svojih komentarjev, brez delavskih komentarjev. Pod pretvezo nekega napačno razumljenega demokratizma, nekega varljivega nadstrankarstva, se servira nepoučnemu slovenskemu delavstvu najstrupenejša in najsmrdljivejša propaganda proti vsem neizmernim pridobitvam delavskega razreda v Sovjetski Uniji.

Toda dovoljno tega. Celo knjigo bi mogli izpolniti s takimi citati iz naših slovenskih delavskih listov v Ameriki. Nam pa ni za količino, nam gre tu za to, da označimo napačno smer tega našega časopisa in ta je iz zgorajnjega menda dovoljno jasna.

Pripomniti hočemo samo še eno značilno stvar. Paralelno s tem diskreditiranjem Sovjetske Zveze in njenega velikega voditelja sodr. Stalina ter kazanjem in lepi luči poznanih pomagačev Hitlerja in Mussolinija, gre hvalisanje, povzdigovanje in moralno podpiranje vseh onih zarotnih sil, ki poskušajo podkopati naš učinkovit boj proti fašizmu v lojalistični Španiji.

Ti delavski listi n. pr. hvalijo anarhistične voditelje v Kataloniji in pripovedujejo, kako je anarhistično gibanje v Kataloniji v "ogromni večini". Ničesar nimamo proti anarhističnemu delavstvu in anarhističnim organizacijam, toda resnica je, da so anarhistični voditelji izstopili iz vlade enotne ljudske fronte in hoteli potegniti za seboj na kvarno in protidelavsko pot anarhistično orientirano delavstvo in da jih zato mi z delavskega, protifašističnega stališča ne moremo hvaliti ter poveličevati. Odobravanje takega početja gre brezdvomno v korist fašizmu. Anarhistično delavstvo v Kataloniji se je tega tudi

že zavedlo in pritiska na te svoje voditelje, da se povrnejo v vlado ljudske fronte, kamor so jim vrata na stežaj odprta.

Dalje ti naši delavski listi hvalijo Larga Caballero in tiskajo njegove govore, ki jih je špansko delavstvo skoraj enoglasno obsodilo. Largo Caballero je v minulosti brezdvomno za delavstvo zasluženo mož, toda zgodovinsko dejstvo je, da je prikrival zločince, ki so povzročili izgrubo Malage, da so bili prvi njegovi svetovalci (general Asencio) sovražniki ljudstva, ki sedijo sedaj pod ključem ljudske vlade in ki jim pravica španskega ljudstva ne bo prizanekla. Zgodovinska resnica je tudi, da je Caballero poskušal razbiti enotnost španskega strokovnoorganiziranega delavstva v najnevarnejših trenutkih bojev španskega ljudstva proti fašizmu. Ako bi se bilo Caballero posrečilo to, bi prav gotovo bila legalna Španija, prisiljena na kapitulacijo pred zločincem Frankom, kar bi pomenilo popoln poraz ne samo vsega španskega delavstva, temveč tudi vsega španskega naroda ter vsega kulturnega sveta.

Kako torej pridejo slovenski delavski listi do tega, da hvalisajo Larga Caballero ter da mu dajejo vso moralno podporo v vrstah slovenskega delavstva v Ameriki?

Ravno tako zamolčujejo ti slovenski delavski listi boje in napore slovenskih prostovoljcev v Španiji. Oni ne priobčujejo njihovih dopisov. Zakaj? Iz kakih razlogov? Ali ni izredna čast za vse slovensko delavstvo, za vse slovensko delovno ljudstvo, za ves slovenski narod, da se slovenski delavci, slovenski kmetje in slovenski intelektualci s puško v roki bojujejo danes proti fašistični pošasti za mir, svobodo in kruh španskega naroda, španskih delavcev ter slovenskega sveta?

Kakšen delavec in kakšen Slovenec, ki kaj takega zamolčuje. Kedar v zgodovini smo imeli Slovenci kaj podobnega?

Mi mislimo, da delavski uredniki in delavski voditelji, ki dopuščajo take napake, kratko malo niso pomislili, kako politične posledice imajo te napake za slovensko delavstvo in za ves delavski razred sploh ter zanje same. Pomislite sledeče:

Vse te neverjetne klevete, vsa ta ostudna sramotjenja prve delavske in kmečke socialistične države in njenih revolucionarnih voditeljev čitamo vsak dan v isti obliki, z isto taktiko, v vseh Hitlerjevih, Mussolinijevih in Hearstovih časopisih. Vse te sramotne laži čitamo v ljubljanskem reakcionarnem "Slovenecu" in fašističnem "Jutru". Komu ni danes znano, da je dr. Korošček "Slovenec" glasilo vlad, da dr. Stojadinovič, t. j. reakcionarne jugoslovanske vlade, ki banketira danes s Hitlerjem v Berlinu in Mussolinijem v Rimu in ki sklepa s italijanskim in nemškim fašizmom vojne sporazume in pogodbe za kože slovenskega delavstva in slovenskega naroda? Ali ni torej danes naša sveta dolžnost, ali ni danes dvanajseta ura, da postavimo odgovornost faktorjem za te napake javno in odkrito vprašanje:

Sodrug, na kateri strani barikade se vi nahajate?

Nobeden časopis na svetu se ni še tako razjokal nad usodo "starih boljševiških veteranov", nad "stariimi boljševiki", nad "zaslužnimi revolucionarji" kakor ljubljanski "Slovenec". Sodrug, ali vam to ne da nič misliti, ali vam ne bi bilo neprijetno v tej črni družbi? Ali vas ne bi ženoiralo, če bi se znašli na tisti strani barikade, na kateri se bojujejo dr. Korošček, dr. Stojadinovič, Hitler in Mussolini proti nam, slovenskim delavcem?

"Toda kje je objektivnost? Kaj pa, če Moskva laže?"

Sodrug, kedar pa ste se vi vprašali, če ne laže Mukden, če ne lažeta Rim in Berlin? Komu pak naj delavstvo več verjame: delavski in kmečki Moskvi, ali fašističnemu Mukdenu, fašističnemu Rimu in hitlerjanskemu Berlinu, za katere danes ves svet ve, da pripravljajo novo svetovno klanje, nove strahote delavskemu razredu in nova strašna suženjstva vsem malim

narodom in seveda tudi slovenskemu? Kje je tu samo še trohice delavske skladnosti?

Naše mišljenje danes je sledeče:

Svet se je razdelil v tej svetovni politični krizi v dve fronti: v demokratično, ki se bojuje za ohranitev miru, za čim večje svobode narodov in za boljši kos kruha delovnim množicam ter fašistično, ki hoče nov pokolj, novo razdelitev kolonij, nova zaslužnja malih narodov, novo in še hujše izsesavanje delovnih množic.

Ti dve fronti danes že stojita in se bojujeta in se bosta samo še podaljševali in povečevali. Izven teh dveh front ni nobene druge in v tej zgodovinski dobi nobene druge biti ne more.

Vsak kulturni človek, vsaka organizacija in vsak list se mora danes opredeliti za eno ali pa za drugo!

Tem prej se mora nedvomno opredeliti vsak delavec, vsaka delavska organizacija in vsak delavski list!

Zato moramo postaviti odločno vprašanje vsakemu Slovencu, vsakemu slovenskemu delavcu, vsakemu slovenskemu kmetu, vsaki slovenski organizaciji in vsakemu slovenskemu časopisu:

Na kateri strani barikade?

Prečtano in sprejeto v "Ceti Ivana Cankarja" in v bataljonu "Dimitrov".

Za "Ceto Ivana Cankarja":

Matešič Jurij

Krajina Rafael

Za bataljon "Dimitrov":

Kveder Dušan

Viktor Jeriha

Važne razsodbe

vrhovnega sodišča

Kompanijske unije do

bile smrtni udarec

Washington, D. C. — (FP) — Organizirani delavci so izvajali nadaljnjo zmago, ko je federalno vrhovno sodišče proglasilo, da ima federalno delavsko razsodišče pravico razpustiti kompanijske unije, podprlo pravico piketiranja in zavrglo privzeto šestih uslužbenecov New York Rapid Transit Co. proti pogodbi, ki določa zaprtje delavnice.

Oblast delavskega razsodišča v zvezi s slučajem Pennsylvanija Greyhound Lines in Pacific Greyhound Lines je bila potrjena. Razsodišče je namreč po zahtevu odredilo, da morata obe razpustiti kompanijske unije, nakar sta zadevo tirali pred vrhovno sodišče. Nižja sodišča so prej podprla kompaniji, češ, da je razsodišče prekoračilo svojo oblast, ker ni odredilo volitev glede reprezentacije pri kolektivnih pogajanjih. Vrhovno sodišče je zdaj ovrglo razsodbo nižjih sodišč.

Odkol, da ima delavsko razsodišče pravico razpustiti kompanijske unije, je prečital sodnik Stone. "Pred uveljavljanjem Wagnerjevega zakona je vrhovno sodišče že priznalo, da organizacija, ki je pod kontrolo delodajalca, lahko ovira organiziranje delavcev v uniji, ki jo oni sami izberejo kot predstavnicu pri kolektivnih pogajanjih," se glasi odkol.

Minulo je več kot petdeset let, odkar orjaška zelena boginja Svobode pozdravlja vsakega potnika ob prihodu v Ameriko v newyorškem zalivu. Ko so leta 1886 na otočju Bedloe sredi luke postavili ta ogromni kip, dar Francije v trajen poklon visokim idealom, spominjajočim na rojstvo svobodne Amerike, se je svetil kot nov cent. Kamenito-betonsko podnožje, na katerem stoji kip, je bilo močno in trdno. Zemljišče okrog podnožja je bilo lepo zravnano in vabljivo.

Pol stoletja je minulo. Leta 1936 je bil kip duševno še tako poln življenja kot l. 1886. Ali, kar se tiče lepote, se je boginja postarala. Petdeset let jo je tolkel veter in prš morja, bila je

Preiskava policijskega terorizma

Policija pomaga delodajalcem pri razbijanju stavke

San Antonio, Tex. — (FP) — Unija luščilcev orehov (CIO) se je zatekla k sodišču, da dobi injunkcijo proti policijskemu vmešavanju v stavko, v kateri je zavojevanih čez 5000 delavcev in traja že pet tednov. Nastopilo je že veliko prič, ki so izpovedale o policijskih navalih na stavkovne straže in pretepanju stavkarjev. Povedale so, da so jim policaji, med temi policijski načelnik Kilday, zapretili z izgonom, če ne bodo izstopili iz unije CIO, "ki je nelegalna organizacija."

Lino Ramirez je pričal, da ga je policija zbila na tla in ga brcala, dokler ni padel v nezavest. Drugi stavkarji so izpovedali, da ni policija priznala niti ženskam, ki so piketirale delavnice. Neko delavko so tako pretepli, da so jo morali odpeljati v bolnišnico.

J. A. Beasley, organizator unije United Cannery, Agricultural, Packing & Allied Workers, je došel sem iz Denverja, Colo., da prevzame vodstvo stavke, ko je Donald Henderson, predsednik unije, odpotoval v Washington, da se posvetuje z reprezentanti Odbora za industrijsko organizacijo in federalnimi uradniki.

Stavka luščilcev orehov je izbruhnila pred petimi tedni v znak protesta prot redukciji mezd. Preiskava, ki jo je vodila državna industrijska komisija, je ugotovila, da je bila povprečna mezda pred stavko \$7 za 56 do 70 ur dela na teden.

Policijski načelnik Kilday je takoj po oklicu stavke naznanil, da ne bo dovolil piketiranja. On ima oporo pri mestni administraciji, ki se je postavila na stran delodajalcev. Čez 400 stavkarjev je bilo že aretiranih, kljub temu vztrajajo v borbi.

George Lambert, poročevalec nekega delavskega lista, je bil aretiran na obtožbo podžiganja upora, ko je na shodu stavkarjev ožigosal policijsko strahovladno. Iz zaporja je bil izpuščen, ko se je zanj zavzela krajevna postojanka Unije za ameriške civilne svobodščine.

WPA popravlja kip Svobode

Delo ni še končano, ali to spomlad bo otočje Bedloe postal za res krasna točka sredi newyorškega zaliva, slavni kip na njem pa bo stal zadosti trden mnogo let, držeč kvišku svetlo bakljo, simbol ameriške svobode.

Stavka skladiščnih delavcev v Oaklandu

Oakland, Cal. — Skoro vsa skladišča živl v Oaklandu so prizadeta v stavki, ki jo je oklicala unija skladiščnih delavcev proti Hagstrom Food Co., ko je kompanija odslavila nekega unijskega zaupnika. Kompanija je skušala dobiti živila v skladiščih drugih družb, toda unijski delavci so to preprečili. Vse kaže, da se bo stavka razširila tudi na skladišča v San Franciscu.

splahnjena od poletnih viharjev, toče in zimskih metezov in izpostavljena je bila dimu in sajам industrije in paroplovbe. Njena svetla kositrasta obleka je zgubila nekdanji sijaj in navlekla se je s pusto zeleno barvo; njeno podnožje se je zrahljalo vsled prodirajoče vode in steklo v njeni baklji je bilo deloma razbito. Voda je odnesla prst s parka ob podnožju. Bila je zares nevarnost, da se kip nekega dne utegne razsut.

Works Progress Administration, vladna pomožna organizacija, je zaposlila skupine ljudi, da se kip vzpostavi v prejšnji stan. Ti ljudje so bili mojstri v svojih strokah—zidarji, slikarji, železarji, strokovnjaki—vsi najeti od WPA iz religijne seznarnosti mesta New York. Lotili so se dela z ono izurjenostjo, ki je plod dolge izkušnje.

Zelena prevlaka kositrastega kipa je bila odstranjena, kajti ta prevlaka je oksid, ki obvaruje spodnjo kovino, vse drugače kakor rja pri železu. S to edino izjemo pa so boginjo Svobode umili in očistili zunaj in znotraj in njeni oslabljeni ali polomljeni deli so bili popravljeni oziroma nadomeščeni.

Največ dela je bilo pri barvanju notranjosti. V petdesetih letih, odkar kip stoji sredi newyorške luke, je bilo kovinasto ogrodje kipa dvanajstkrat pobarvano, tako da je ena plast barve ležala nad drugo. Vse to je bilo treba izžgati. Ometali so potem rdečo avinčeno barvilo na ogrodje, da se obvaruje pred zarjavanjem in vsa notranjost je bila pobarvana z aluminijem. Zgradili so nove stopnice od prtiličja do vrha kamenitega podnožja. Majajoče se ozko stopnišče, ki vodi do razgledišča, je bilo pritrjeno k železnemu drugu, okolo katerega se vije. Kvišku vzdignjena roka kipa, ki je dolga let bila nepristopna občinstvu, je bila pritrjena. Nove žice so bile instalirane za žarnice 12,000 wattov, ki žarijo iz baklje kot svetilnik za ladje in zrakoplove, v bakljo samo pa so postavili novo steklo.

Zidarji so utrdili masivno podnožje. Vsa obrabljena malta je bila odstranjena in nadomeščena s cementom. Okolo nog boginje so položili debelo ploščo iz kositra, da bi odnašala deževnico, tako da ne prodira v podnožje. Končno pa so popravili park okrog kipa. Zgradili so nove pešpote, vsadili drevesa in grmičevje in postavili več klopi za udobnost obiskovalcev.

Stavka skladiščnih delavcev v Oaklandu

Oakland, Cal. — Skoro vsa skladišča živl v Oaklandu so prizadeta v stavki, ki jo je oklicala unija skladiščnih delavcev proti Hagstrom Food Co., ko je kompanija odslavila nekega unijskega zaupnika. Kompanija je skušala dobiti živila v skladiščih drugih družb, toda unijski delavci so to preprečili. Vse kaže, da se bo stavka razširila tudi na skladišča v San Franciscu.

Slovenska Narodna Podporna Jednota	
2657-59 So. Lawndale Ave.	Chicago, Ill.
GLAVNI ODBOR	
UPRAVNI ODBOR:	
Flavert Cinkar, predsednik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vidan, gl. tajnik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lavrenčič, Glavni tajnik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vojtech, gl. blagajnik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Gledin, upravitelj glavnice	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Melich, upravitelj glavnice	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
PODPREDSEDNIKI:	
Andrej Vidrih, prvi podpredsednik	449 Russell Ave., Johnston, Pa.
Frank Bulha, drugi podpredsednik	223 S. 15th St., Milwaukee, Wis.
John Paday, Jr., prvi distriktni podpredsednik	Box 237, Strabana, Pa.
Camillus Karnick, drugi distriktni podpredsednik	3327 W. 43th St., Cleveland, Ohio
John Klanski, tretji distriktni podpredsednik	814 Todd St., La Salle, Ill.
Edward Tomala, četrti distriktni podpredsednik	Box 434, Wabensburg, Colo.
GOSPODARSKI ODBOR:	
Math Petrevich, predsednik	222 E. 151st St., Cleveland, Ohio
Vincent Cinkar, prvi podpredsednik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vidan, drugi podpredsednik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vojtech, gl. blagajnik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Gledin, upravitelj glavnice	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Melich, upravitelj glavnice	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
POROČNI ODBOR:	
John Gledin, predsednik	414 W. May St., Springfield, Ill.
Frank Bulha, prvi podpredsednik	15311 Muskegon Ave., Cleveland, Ohio
Anton Zalar, drugi podpredsednik	Box 27, Arica, Kasani
Frank Vojtech, tretji podpredsednik	215 Yoner St., Lawrence, Pa.
John Trebil, četrti podpredsednik	Box 237, Strabana, Pa.
NADESKI ODBOR:	
Frank Bulha, predsednik	2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Paday, Jr., prvi podpredsednik	35 Westside Ave., Fern, Illinois
John Melich, drugi podpredsednik	14200 Arcadia Ave., Cleveland, Ohio

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje s 2. strani.)

Americana SNPJ, česar ne bosta nikdar pozabila in bosta ostala zvesta društvu in SNPJ. Čez leto dni pa na zopetno avideenje!

Dne 25. feb. sem prejel kar tri pisma, ki mi bodo ostala v trajnem spominu. Prvo pismo je bilo iz New Yorka od sina in njegove žene, v katerem piše: "Dragi oče, mati in sestra! Prejmite zadnje pozdrave iz stare Amerike. V Evropo odrineva dne 23. feb. ob 10. dopoldne z ladjo Deutschland. Ostanite nama zdravi in iskreno pozdravljeni!"

Drugo pismo je bilo od mojih staršev, da sta oba težko zbolela, obrača pa se jima na boljše in upajo na okrevanje. Tretje pismo pa je bilo od bratrance Franceta Jurca, ki mi piše: "Cenjeni bratranec Anton! Skušaj prenesti to žalostno vest, da je moj zadnji stric, brat mojega očeta, umrl. To je tvoj oče, ki se je boril osem mesecev z boleznijo in dne 15. feb. je preminil. Svoje bomo in dolgo življenje je dokončal v starosti 90 let." K temu dostavlja, naj se pripravim še na drugo žalostno vest, kajti tudi za materino okrevanje so izgubili upanje. Ona je stara 86 let. Moji starši so živeli v vsi Podlipa pri Vrhniki. Zapuščajo podpisane sina tu v Detroitu in sina Paula Jurca v Kenoshi, Wis., ter hčer Frances Robael v Kenoshi. Vsi trije smo člani SNPJ. Omenjeni pismi mi je pisal bratranec France Jurca iz Vrhnike. Moj pokojni oče je prišel v Ameriko leta 1890, mati pa leta 1909, v stari kraj pa sta se vrnila leta 1913. Leta 1930 smo jih obiskali v stari domovini o priliki zleta SNPJ. Takrat smo jima priredili slavnost k njuni zlati poroki. To nam ostane v lepem spominu.

Ker imamo v Ameriki več sorodnikov in ker dnevnik Prosveta doseže največ rojakov, sem omenil gornje vesti na tem mestu, tako da bodo vsi o tem vedeli, tudi oni, katerih naslovov nimam. Sinu Antonu želim obilo uspeha pri njegovem delu v Nemčiji in pa skorajšnjo vrnitev med nas s svojo ženo Margaret (Grum) Jurca. Materi želim skorajšnjo okrevanje. Pokojnemu očetu naj bo lahka domača gruda in naj bo miru počiva. Ostanite nam v trajnem spominu!

Anton Jurca, 121.

Majo kritike ne škoduje

Milwaukee, Wis. — V Prosveti št. 40 sem čital uredniške komentarje pod naslovom "Ne kaj tega in onega", v katerih pravi, da črti diktature. Tudi jaz črtim diktature, toda ne vseh, le fašistične diktature, in sicer zato, ker zastopajo in ščitijo samo interese male skupine bogatinov in ker stremijo po tuje ozemlje in tuji lastnini ter so povezane s prelivanjem neželne krvi. Diktature, kakršna je v Rusiji, pa zagovarjam zato, ker so v današnji dobi take diktature potrebne. Ruska revolucija je vzela pod svojo oblast do skrajnosti nezavedno ljudstvo in ako ne bi takrat uvedla diktature, bi ne bilo danes sovjetske Rusije, ker jo bi vladali kapucini, caristi ali pa fašisti, kakor danes vladajo Nemčiji. Kajti organizirana reakcija zna izrabiti ljudsko nevednost v prid

sebi. Ako bi bili socialisti v Nemčiji po svetovni vojni, ko so imeli večino naroda na svoji strani, uvedli delavsko diktaturo, kakor so jo v Rusiji, ne bi danes tam vladal fašizem, temveč socializem, kajti od takrat do danes se bi nemško ljudstvo toliko izobrazilo, da je ni sile na svetu, ki bi jim iztrgala iz rok socialistično parlamentarno vladno, ker bi ne bila diktatura več potrebna. Prav tako bo v Rusiji; kadar bo rusko ljudstvo dovolj izobrazilo, bo odpravilo diktaturo in uvedlo bo parlamentarizem. Izobrazba gre v ljudske možgane počasi, gre pa le, zato pa so delavske diktature potrebne, kajti le te odbijajo reakcijo, da se ne polasti vlade.

Joseph Ule.

Kakor se posodi, tako se vrne!

Cleveland, O.—Morda je "veliki pisatelj, ki ga je izvolila konvencija", črna ovca med belimi rojaki, ampak do danes še ni so te črne ovce jezili žolti kostruni a pueblakih pašnikov. Ti rumeni kostruni si namreč domišljajo, da so rdeči kot je "veliki Slovan"—Stalin, ampak, kakor se ni koščati Jože iz Gruziije niso dosegel Amerike, tako tudi niso naši rumenjaki a pueblakih hribov in prerij dosegli Clevelanda in tukajšnjih antikomunistov. Na kratko povedano: Nič nam ne morejo! Kaj nam pa morejo? Nič!

Sovjetski prijatelji tukaj zbirajo fond pod avspicijo Napreja in Vitkoviča za borce, ki jih pošljejo v Mongolijo. Pričakuje, da se prigrasijo za to četo tudi kostruni iz Rdeče zemlje;—bodo vsaj pobijali žolto mrzlico v Mongoliji, katera je manjša zlo...

Hahaha, hahaha, hahaha!—Jaz sem iz Missourija! (Keep on laughing, I am from Missouri!) Zdej gremo, zdej gremo—streljat žolto mrzlico na "junajted" fronto—in nazaj nas več ne bo!

France Barblč, društvo 53.

POIZVEDBA

Rojake(inje) prosim, ako kateri ve kje se nahaja Frank Krovavik, po domače Fusov iz Strukljave vasi, fara St. Vid nad Cerknico, da sporoče isto meni: John Zalar, 1118 Wadsworth ave., No. Chicago, Ill. (Adv.)

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja stoji publikacije in še posebej list Prosveta za korist, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisil in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

Lord Tweedsmuir čita poslanico angleškega kralja ob otvoritvi kanadskega parlamenta v Ottawi.

F. M. DOSTOJEVSKIJ:

Bratje Karamazovi

Roman v štirih delih s epilogom — Prevajalci Vladimir Levčič

Razleteti bi se utegnili, pravi. In ga je pri tisti priči pretepel. Se v gimnazijo je hotel iti, da bi oba zatožil. Zdal so mu prepovedali, da bi hodil z menoj, nikomur več ne dajo, da bi hodil. Tudi Smurovu ne dajo, na vse strani sem šel tu preko trga in kakor nalašč so pripraznež, se je prezirljivo nasmešnil Kolja. "Vse to se je začelo takrat, ko je bila tista istorija z železnico."

"A. tisto zastran gosi sem slišal!" se je za- je vzkliknil štabni kapetan. "Le kako ste zdr- žali tam med tračnicami? In ali se res niste prav nič prestrašili, ko ste ležali pod vlakom? Ali ste se kaj bali?"

Štabni kapetan se je strašno laskal Kolji. "N-ne posebno!" je malomarno odvrnil Ko- lja. "Moj ugled je tukaj najbolj izpodkopala tista prekleta gos," se je spet obrnil k Iljuši. A dasi je delal med pripovedovanjem maloma- ren obraz, se vendar ni mogel povsem obrzdati in je ubiral vse boli in bolj napadeno struno.

"A, tudi o tej vaši pustolovščini smo slišali," smejal Iljuša in ves zasijal. "Pripovedovali so mi jo, pa nisem razumel; mar je res, da so te sodili na sodišču?"

"To je bila najneumnejša in najbolj brezpo- membna stvar, ki si jo moreš izmisliti, samo da so po tukajšnji navadi napravili iz muhe slona," je nepriljudno prišel Kolja. "Nekdo sem se proslavil, pravijo, da sem vratolomen gnali gosi. Ustavim se in gledam gosi. Tedajci pa me pogleda neki tukajšnji deček, Višnjak- ov, zdaj služi pri Plotnikovih za tekača, in pravi: 'Kaj pa gledaš te gosi?' Jaz ga pogle- dam: bedast, okrogel obraz, dvajset let mu je — jaz, veste nikoli ne odbijam preprostega ljudstva. Rad obujem z ljudstvom... Oddo- jili smo se od ljudstva — to je aksiom — zdi se mi, da se izvolite smejati, Karamazov?"

"Ne, Bog ne da, napeto vas poslušam," se je s kar najprostodušnejšim obrazom oglašil Aljoša in nezaupljivi Kolja se je v trenutku pomiril.

"Moja teorija, Karamazov, je jasna in pre- prosta," se je takoj spet radostno podvzval. "Verujem v ljudstvo in sem zmerom priprav- ljen biti pravičen nasproti njemu, nikakor pa ne, da bi ga razvajal, to je conditio sine qua... A saj govorim o gosi. Nu, obrnem se k temu bedaku in mu odgovorim: 'I ugrabim, o čem gos premišljuje.' On me pogleda kakor vol no- va vrata: 'O čem neki premišljuje gos?' — 'Evo, vidiš,' mu rečem, 'tu stoji telega z ov- som. Iz vreče se usipje oves, gos pa je izteg- nila vrat tik pod kolo in zoblje zrnje — vi- diš?' — 'Kaj ne bi videl,' pravi. — 'Nu, tak- eva,' mu rečem, 'če bi zdaj potegnili ta voz malce naprej — ali bi kolo prerezalo gosi vrat ali ne?' — 'Seveda bi ji ga prerezalo,' pravi in se že muza na vsa usta, kar raztaja se je. — 'Nu, dečko,' pravim, 'dajva, pokušiva.' — 'Dajva,' de on. In nič dolgo nama ni bilo treba zvrtorepiti: on je stal takole neopazno blizu uzde, jaz pa s strani, da bi gos naravnal. A seljak se je bil takrat zasijal, govoril je z ne- kom, tako da mi je vobče ni bilo treba narav- navati: kar sama od sebe je gos iztegnila vrat za ovsom, pod telego, prav pod kolo. Mignil sem dečku, on je potegnul in — raki! je pre- rezalo gosi vrat na dvoje! In glej spaka, kakor nalašč je naneslo tako, da so naju prav tisti mah vsi seljaki zagledali, nu, in seveda so vsi v en glas zagnali krik: 'To si nalašč napravil!' — 'Ne, nisem nalašč.' — 'Ne, nalašč!' Nu, in tako so se jeli dreti: 'K mirovnemu sodniku!' Tudi mene so zajeli, češ: 'Tudi ti si bil zraven, pomagal si, ves trg te pozna! In res me po- zna ves trg, kaj vem odkod,' je samoljubno do- dal Kolja. 'Vsi skupaj smo se vlekli k mirov- nemu sodniku, tudi gos so nesli z nami. Po- gledam in vidim, da se je moj dečko zbal in jel tuliti, bogme, tuliti kakor baba. Prekuple- valec pa kriči: 'Takole mi lahko podavi gosi, kolikor mu drago!' Nu, in seveda, priče. Mi- rovni sodnik je takoj opravil: prekuplevalec do- bi za škodo rubelj, gos pa lahko dečko vzame s seboj. In v bodoče naj si za Boga ne dovo- ljuje več takih šal. A deček še vedno tuli ka-

kor baba: 'Saj nisem jaz,' pravi, 'on me je na- hujšal' — in kaže name. Jaz seveda s popol- no hladnokrvnostjo odgovorim, da ga nikakor nisem zapeljeval k temu, ampak sem samo izrazil osnovno misel in govoril samo o taki možnosti. Mirovni sodnik Nečedov se je na- smehnil, a tisti mah se je že tudi ujezil nase za- radi tega. 'Takoj vas priporočim vašemu šol- skemu vodstvu,' mi pravi, 'da se v bodoče ne boste ukvarjali s takimi možnostmi, namestu da bi sedeli pri knjigah in se učili.' V šoli me sicer ni naznanil, to je bila šala, a stvar se je vendar raznesla in res prišla vodstvu do u- šes; saj vemo kako dolge uhlje imajo pri nas! Posebno se je vzprežnil Fasik. Kolbasnikov je zdaj divji na nas vse kakor zelen osel. Saj si slišal, Iljuša, da se je oženil, tisoč rubljev dote je dobil pri Mihaševih, toda nevesta je bila rilec prvega reda in najslabše sorte. Tre- tjeolci so takoj zložili epigram:

Pretrsla je novica tretjo šolo: zanikarni Kolbasnikov je šel pod šoto! — in tako dalje, zelo smešno je, prinesem ti po- kazat. Zastran Dardančeva nič ne rečem: to ti je človek z znanjem, z nedvomnim znanjem. Take spoštujem, nikakor ne zato, ker me je branil..."

"A s tistim si ga vendarle spravil v zadre- go, kdo je ustanovil Trojo!" se je mahoma o- glasil Smurov, ki je bil v tem trenutku očivi- dno ponosen na Krasotkina. Zgodba o gosi mu je bila kar od sile po godu.

"Res ste ga spravili?" je laskavo popadel štabni kapetan. "Z vprašanjem, kdo je usta- novil Trojo? Da ste ga spravili v zadrego, smo že čuli. Iljuška mi je že takrat povedal..."

"On ve vse, papa, vse zna, najbolje izmed nas vseh!" se je oglašil Iljuška. "On se samo dela takega, v resnici pa je pri nas prvi v vseh predmetih..."

Iljuša je z brezmejno srečo zrl na Koljo.

"Nu, tisto zastran Troje, je nezmisljivo, to so neumnosti. Sam smatram to vprašanje za pra- zno," je s ponosno skromnostjo odvrnil Kolja. V teku razgovora je bil že našel pravi ton, če- prav ga je v ostalem tudi nekoliko skrbelo: ču- til je, da je zelo razburjen in da je na primer povedal tisto o gosi že kar preveč od srca. Aljoša pa je med njegovim pripovedovanjem ves čas molčal in ostal resen, tako da je po malem jelo samoljubnega dečka v srcu glodati vpra- šanje: "Pa ne da bi molčal iz prezirjanja do me- ne, misleč, da se potezam za njegovo pohvalo? V takem primeru, če se drzne tako misliti, mu bom..."

"To vprašanje se mi vidi povsem prazno," je še enkrat ponosno odrezal.

"Jaz pa vem, kdo je ustanovil Trojo," je zdajci povsem nenadejano izpregovoril neki de- ček, ki ni bil doslej skoro še ničesar znil, mol- čečen in vidno plašen, na oko pa zelo zal enajst- leten mali, Kartašov, se je pisal. Sedel je čis- to pri vratih. Kolja se je začuden in dostoj- nstveno ozrl nanj. Stvar je bila v tem, da se je bilo vprašanje, kdo je prav za prav u- stanovil Trojo, v vseh razredih odločno izpre- menilo v skrivnost in da je bilo treba čitati Smaragdova, če si se hotel poglobiti vanj. A Smaragdova ni imel nihče razen Kolje. In eva, nekega dne je mali Kartašov, ko se je Kolja obrnil v stran, v naglici skrivaj odprl Smarag- dova, ki je ležal med njegovimi knjigami, in naletel prav na tisto mesto, kjer je govoril o ustanoviteljih Troje. Dokaj časa je že bilo od tistih dni, toda on se je še vedno nekako bal in se kar ni mogel odločiti in javno pokaza- ti, da ve, kdo je ustanovil Trojo, zakaj skrbelo ga je, da ne bi kaj nastalo iz tega in da ga ne bi Kolja zaradi tega spravil v kako zadrego. A danes zdajci nekako ni več strpel in je po- vedal. Že davno se mu je hotelo tega!

"Nu, kdo jo je ustanovil?" se je ošabno iz- zvišal obrnil k njemu Kolja, ki je že po Kar- tašovljem obrazu uganil, da v resnici ve, in se kakopak še tliti mah pripravil na vse po- sledice. V obsem razpoloženju družbe je na- stalo tisto, kar imenujemo disonanco.

(Dolje prihodnjik.)

Charles Shega, (Nopeming, Minn.):

Dogodki bolnega delavca od leta 1930

(Nadaljevanje)

Kmalu po tistem dogodku, ko sem se vrnil v sobo in se vlegel v posteljo, je prišla bolničarka s toplomerom, češ, da moj ne kaže pravilno. Tudi ta toplomer je kazal 101 stopinjo. Dr. Laird se je hotel prepričati, da li sem res pijan. V laboratoriju so preiska- li mojo kri in ugotovili, da nisem pil nobene alkoholne pijače. Pro- sim za asperine, saj so štiri za en cent. Končno sem jih dobil o- krog sedmih, namreč dve tableti, to stane pol centa, in za to sem moral prenašati glavobol cele štiri ure. Koliko težje je človeku iz- prositi, da ga operirajo, kar sta- ne mnogo več denarja. Saj sem vam že povedal mojo zgodovino in doživljanje ter trnjevo pot, ki sem jo imel z zdravniki, predno so mi ugodili ter mi odstranili hemoroide. Odlašali so in odlašali,

posvetovali so se večkrat, na- to pa dejali, da stane preveč de- narja in jaz sploh ne potrebujem operacije, kajti drugih 25 bolni- kov v bolnišnici trpi prav tako kakor jaz, pa nič ne rečejo, jaz pa sem najbolj siten. Na opera- cijo naj kar posabim.

Tako je: država in okraj da- jeta denar za vzdrževanje bolni- kov, ukrepanje pa tako, da se le delec tiste vsote prime bolni- kov; tisti denar, ki ga seveda prispevajo davkoplačevalci, ga na drugi strani te oblasti pro- mečejo. Na primer katoliški du- hovnik iz Nopeminga prejema \$60 in protestantovski \$60 na mesec, torej skupaj \$120 na mesec. Oba prihajata iz Dulu- tha. Za ta denar se bi lahko izvršile tri potrebne operacije na mesec, kajti tisti zdravniki, kakor sem izvedel, ki izvršujejo

operacije za okraj, prejema- jo polovično plačo. Čudno se mi zdi, kako neki moreta omenjena dva duhovna prejemati vsak po \$60 mesečno. Saj sta vendar v Ameriki cerkev in država loče- ni! Kdor hoče cerkev podpirati, svobodno mu, toda iz svojega žepa, ne pa iz javne blagajne. Svoj denar posameznik lahko ves potroši za cerkev in Bog mu bo vsaj desetkrat povrnil!

Ravnateljstvo zavoda kupuje le dobro, a večinoma prvotno hrano. Razlika pa je v tem, da vse drugače ravna s to hrano kakor na primer naše slovenske gospodinjke. Naše gospodinjke se veselijo debele perutnine, ker bo dobra juha, da bi "pisal z njo," in res ima taka slovenska juha izborni okus. Tukaj pa vso mast oberejo s perutnine in jo vržejo z odpadki vred proč. Tako obe- rejo tudi drugo meso in najboljše proč vržejo, zato pa je nji- hova hrana tako pusta in suha. Drugič pa tudi zato, ker ne rabi- jo nobene masti, vse servirajo

nezabeljeno. Tretjič pa priprav- ljaajo vso hrano po angleških re- ceptih.

Približno aličen nedostatek je v bolniških sobah samih. Ko so me 5. januarja pripeljali v No- peming, sem si mislil, da se bom pošteno odpelil, pa sem se zelo motil. V sobi je sicer dovolj pro- stora za dve osebi, je dokaj pro- storna in svetla. V njej je bil neki Finec. Lepo bi bilo v tej so- bi stanovati, le da bi bilo več miru. Iz te sobe namreč vodijo trojna vrata: ena v kuhinjo, kjer je veliko šuma in ropota s ku- konjskih dirkah, ki bodo na- lirali na dan, ko razkužujejo po- sodo s parno cevjo, da gre kar skozi ušesa. Šlihi se, kakor bi bilo v moji sobi, ker so vmes le vrata. Ena vrata vodijo v drugo sobo, ki je dobi večja od moje in v njej je pet bolnikov, ki niso resno bolni in hodijo okrog, vz- večer pa imajo radio odprt tudi do polnoči, tako da ni miru ne pod- nevi ne ponoči. Načelnici sem povedal, da ta soba ni baš pri- merena za resno bolne, ker ni miru, pomagalo pa ni nič. Tre- tja vrata vodijo seveda na hod- nik.

O priliki povem zdravniku, da ne morem vzdržati tega večnega ropota. Ponoči naj spim, se je odrezal, ako ne morem podnevi. Nisem mu hotel povedati, da imajo ponoči odprt radio v so- sedni sobi. Dva tedna pozneje sem ga spet opomnil, da je v sobi preveč nemirno. Kako to? Kakor bi bil med dvema ognj- ma: v eni sobi (kuhinji) ni mi- ru podnevi, v drugi pa ne pono- či. Koliko časa imajo radio od- prt? Tudi do polnoči. Radio se mora zapreti najkasneje ob 9.30. Mislim sem, da me premesti v mirnejšo sobo, pa sem se motil, kajti nalašč so me držali v tej sobi, ker so me mrzili.

Dne 6. feb. 1937 je prišla k meni načelnica. Slišala je, da no- čem iti k spovedi, morda pa bom šel sedaj. Ne, hvala. Zapisanega me ima za katolika, zato je mi- šlila, da se bom udal. Teden po- zneje dobim pismo iz Dulutha, v katerem je bila majhna knjiž- ca o katoliški veri. Dal sem jo tovarišu, naj jo on čita, ako ho- če. Do sedaj so le enkrat na leto silili k spovedi v zdravilišču, na- kar so me pustili v miru vse leto. Toda letos pa ni tako. Na 17. marca 1937 pride k meni druga nadzornica in naznani, da v ponedeljek 22. marca bo spoved za Nopeming. Ali bom šel tudi jaz? Ne. Tudi finci tovariš od- kloni spoved. Odšla je, ne da bi uspela. Iz tega se pač vidi, da so pod oblastjo religiozne reak- cije. Tu nas je brez mala polovi- ca, ki jim nismo klonili. Od druge polovice pa jih je spet polovica, ki gredo v cerkev sa- mo zato, ker se bojijo ali pa se nočejo nikomur zameriti.

Bilo je 18. marca, ko me je obiskal dr. Laird. Ali ostane hrana v meni? Zajtrk ostane, ne pa južina in večerja. Zausta- vil sem ga. V kuhinji so baš razkuževali posodo. Sam naj se prepriča o sumu in ropotu, ki ga tako težko prenašam po osem ur na dan. Prosim ga za mirnejšo sobo. Bo videl, kaj se bo dalo ukreniti, nato pa odide. Mesec pozneje sem mojemu zdravniku spet potoli, da ne morem pre- našati kuhinjskega šuma. Obrne se in gre, ne da bi odgovoril ali vprašal mene ali tovariša, kako se počutiva.

Dne 1. maja je praznik zaved- nega delavstva vsa sveta, dan demonstracij delavske zavedno- sti in dan protestov proti krivi- cam, ki se godijo delovnemu ljudstvu pod sedanjim redom profitnega sistema in proti bar- barksemu fašizmu. Tudi jaz sem protestiral proti krivicam, ki se mi godijo, ker me držijo v tej sobi že štiri mesece, mirne sobe pa imajo prazne. Tistega dne me je obiskal dr. Stelli. Hal- lo, kako se imam? Vedno ena- ko? Ne — vedno slabše. Ali ni- ma zame mirnejše sobe? Morda jo preskrbi. Odide. Težko prena- šam dnevno ropotanje, še težje pa nočno breščanje radlja, vmes pa glasno govorjenje in kroat. Že večkrat sem prosil, naj me premestijo, a zaman. Prosil sem jih sam, tovariš pa je mirno ve- prenesel. Postajalo pa je vedno slabše in oba dva se slabo poču- tili. Na 11. maja mi tovariš na- znani, da tudi on ima tega do- volj. Ko pride bolničarka, da naju umije, ji povem, da bom pisal domov, naj me vzamejo ven, ker mi nočejo dati mirnejše

sobe. Isto ji pove tovariš, ki ga držijo v sobi že deset mesecev, mene pa peti mesec. Strežnica je sporočila najino pritožbo zdravniku, ki je takoj odredil in so naju še tisto uro premestili v drugo sobo.

V tej sobi je mnogo boljše. Ima samo ena vrata. V najino frešjnjo sobo so dali dva mlada fanta, ki nista resno bolna, če- bosta mogla vzdržati. Počutim se zelo slabo, ker me želodec še vedno pesti. Boli me in bode ter- peče, jed ne ostane v meni. Bol- ničarka je prosila zdravnika, naj mi pomaga, ako more. Bi rad pomagal, a ne more. Pijača me ne bolijo skoro nič in tudi druge bolezni me ne mučijo. Se- daj je najhujše z želodcem. Po 11. maju manj bljujem in kma- lu popolnoma preneha za enajst dni, kljub temu se slabo poču- tim. Druga junija se spet po- novim, to pot s podvojeno silo, do trikrat na dan. Špet gre vse po starem. Boli me vse, moči ni- mam več niti toliko, da se bi vzdržal na nogah.

(Koniec prihodnjik.)

Julius Davivier:

Najdeni stotaki

Tom se je nemirno ozrl in hi- tro pobral listič, ki je ležal pri njegovih nogah. Nihče ga ni opazil. Njegova deanica se je krčevito oprijela mokrrega us- rja. Potem jo je ubral dalje po poti. Ni več čutil drobnega de- ja, ki je pršil. Kakšna sreča! Kakšna nezasišljana sreča! Sa- mo še nekaj frankov je imel v žepu in ni vedel, kaj bo jutri jedel. Zdal pa iznenada takšno nenadejano naključje.

Stopil je v žarko razsvetljeno kavarno in sedel na rdeči žamet. V sencih mu je razbijalo, des- nica pa se mu je še zmerom sa- ma od sebe oklepala listnice. Na- ročil si je kosareček konjaka, ki ga je nekoliko pomiril.

Naposled se je le odločil. Po- časi je odprl listnico. Bila je ena tistih listnic, ki jih prodajajo izstradani dečki po postajah podzemeljske železnice. Ni prič- koval, da bo plen, ki ga bo v njej našel, bog ve kako obilen. Odkril je potrdilo o plačani na- jemini za stanovanje, ki se je glasilo na nekoga gospoda Ber- narda Bernadottea in v stran- sem predalčku štiri skrbno preganjene stotake. Štiri sto frankov! Kdaj je imel zadnjič toliko denarja v rokah? Nekol- ko je motilo njegovo veselje to, da je poznal ime in naslov člo- veka, ki je bil lastnik denarja. Kar zdelo se mu je, da vidi pred seboj sklonjeno postavo moža, ki stopa počasi po cesti in išče v temnih lužah svoj denarnico. Se enkrat je pogledal potrdilo o plačani najemini za stanovanje. Neznaneč je plačeval za opre- mleno sobo 80 frankov na mesec. Malo — torej ni mogel biti prav bogat. Za 80 frankov se le s te- žavo dobi kaj spodobnega. In kje je prav za prav ta cesta An- toinea Jollieta? Dal si je pri- nesti adresar in je ugotovil, da je cesta v najsiromašnejšem delu Pariza. Najbrž je ta soba kak- šna zapuščenca podstrešnica... Za 80 frankov.

Na dušek je izpil še en kosa- rec. Pa je prav za prav le imel amolo. Denar mora seveda za vsako ceno vrniti lastniku. A ju- tri? Od česa bo jutri živel? Se bo že kaj primernega našlo.

V tem trenutku sta sedla k njegovi mizi dva moža in se za- čela s pridušenim glasom pogo- varjati. Govorila sta o velikih hinjako posodo, posebno pa tri- slednji dan na Longchampsu. Tisti izmed njiju, ki je bil po po- stavi kar orjak, se je moral na konje dobro razumeti. Iz žepa je vzel športni list in z nohtom podčrtal ime nekega konja, ki ga je "Tom mehanično bral za njim in si ga zapomnil. Drugi pa je skomignil z rameni: A mi- sliš, da bo res?"

"Strup lahko vzameš na moje besede, to ti rečem!"

"Ali ti je dal Vaurien ta mig- ljač, kaj?"

"Ne izprašaj preveč! Stor- to, kar sem ti rekel."

"No, naj bo," je odvrnil mož- žak. Vzel je iz svoje listnice ti- sočak, ga porinil proti orjaku in dejal: "No, tole naj bo za na- svet!"

"Toda če ne pojde vse prav, nikar ne reci, da sem te silil," je skoraj zagrozil orjak.

"V redu! In še četrtno dobi- ka dobiš. Velja?"

Udarila sta si v roke.

Tom je plačal in zapustil ka- varno. Vhod k podzemeljski že- leznici se je rdeče lesketal skozi drobni dež. Čez četrto uro bo v predmestju, pri človeku, ki je bil izgubil listnico. Že je postavil nogo na prvo stopnico, ko je iz- nenada obstal. "Preneumno je vse to," si je rekel. Saj možak lahko naposled do jutri počaka. Sploh naj bo vesel, da dobi svoj denar nazaj.

Prav počasi je zapustil posta- jo in zavil v prvo ulico. Začel je premišljevat. Orjak iz kavarne je moral biti prepričan, da bo ti- ski konj zmagal, ker je govoril tako določno. Kaj če bo konj rea- prvi? Plašno se je potipal po ti- sti strani suknjice, kjer je imel v notranjosti skrito listnico. Se- zmerom je bila na svojem me- stu. — Kaj bi bilo, če bi on, Tom, stavil na tega konja in dobil? Seveda bi potem svoj dobiček delil s tem Bernadotteom. Sam ni vedel, kdaj se je odločil. Ju- tri bo stavil!

Noč se kar ni marala umakni- ti novemu dnevu. Zgodaj je vstal in si kupil list, ki je po- drobneje pisal o dirkah. Konji, ki ga je bil orjak omenil, je bil za- pisanim med zadnjimi, ki bi uteg- nili priti na kakšno boljše me- sto. Menda ni bil nihče prepri- čan, da bo zmagal. Če je tako,

KAKO NAPRAVITE NAJBOLJSO KAVO

Skodelica dobre kave je glav- ni del hrane. Ne le, da pomaga prebaviti hrano, temveč daje priliko prijaznega kramljanja. Ni je bolj prilike za domače so- rodnike in prijatelje, da se v družbi pogovore in zabavajo, kot je ob času ko se postreže kavo.

Že zdavnej tega so pronašli v Evropi, da ako želite imeti do- bro, bogato, okusno kavo, mora- te dodati žličko Frankove ciko- rije k zmleti kavi v loncu, kjer se kuha kava. Brez razlike kam greste v stari domovini, hišna gospodinja in kuharice vam ved- no postrežejo s skodelico fine

bo torej pri stavljenju povračila zelo veliko. Sel je v lokal, kje- so zapisovali stave in stavil na konja s številko 11 kar 390 fran- kov Bernadotteovega denarja. Dirki ne pojde gledat, ker je vstopnina previsoka. Potem je zavil v Boulognski gozd in se- del tam na klop. Nepristano je pogledoval na uro. Okoli polno- va ni mogel več vzdržati in se je počasi odpravil proti dirkališču.

Njegov konj je dirkal med pr- vimimi. Ura je bila pol treh. Ob- štirih bo vedel, kako se je kon- čalo. Najmanj dvajsetkrat je šel mimo kavarne, v kateri bodo naznanjeni izidi dirk. Ob pol- štirih je stopil vanjo.

"Živa senca," konj s števil- ko 11 je zmagal. Tom se je same- sebi čudil. Zaradi konjeve zma- ge ni bil niti presenečen. Poča- si je pil svojo kavo in čakal, da bodo preračunali dobitke. Zde- se mu je, da se mu je grlo čisto izsušilo in da mu je vsa kri šla v glavo. Roka, ki je z njo stis- kaval avinčnik, mu je drgetala. Stiridesetkratni vložek bo dobil izplačan. Petnajst tisoč šest sto frankov. Plačal je in šel. Dobit- ke bodo izplačevali šele nasled- nji dan. V žepu je imel le še en frank. Toda nič ne de. Peš poj- tja v predmestje, obvestit last- nika listnice. Rekel bo gospodu Bernadotteu, da se je njegova denarnica našla. Da, neki prij- telj jo je našel, pa danes ni u- tegnil priti in se bo oglašil jutri. To za prvi dan — jutri pa mu povedal, kako je, in bratovski bo z njim razdelil dobiček. — Saj s mora samo njemu zahvaliti za- j! Toda ne, skoraj osem tisočakov — to je le preveč. Če mu da dva, bo možak več kakor zadovoljen. Da, dva mu bo dal.

"Gospod Bernadotte?" Vratarjeva žena je rekla: "Danes ga še nisem nič videla. Menda ni šel iz hiše. Nič ču- nega, saj je bil včeraj ves zme- sen. Izgubil je namreč svoj listnico. Štirje stotaki so bili njeje, vse njegovo premoženje. Sicer pa lahko sami pogledate kaj je z njim. V sobi številka 11 stanuje."

S tresočimi se koleno je šel Tom po majavih stopnicah. Sladkoben vonj po plinu je bi- hajal skozi razpoke vrat na šte- vilki 26, ki so bila zaklenjena. Tom je prišel prepozno.

Ali ste še naredili Prosve to ali Mi- dinaki list svetovno prijateljev in ro- dnikov v domovino? To je edini tra- jna vrednost, ki ga za mal denar lahko pošljete svojem v domovino.

kave in to ker je napravljena Frankovo cikoriojo.

Frankova Cikorioja ne le- je boljša kavo, temveč pomaga držati okus. Da kavi bogatejši okus in olepša kavo, naprav- lja nejšo aromo in ono zlato rujo barvo, po kateri hrepene vsi lu- vini izdelovalci.

Vi si lahko kupite pravo or- nalno Frankovo Cikoriojo in va- vate enako fino kavo kot sta nek- daj v stari domovini. V sa- šajte vašega trgovca grocerije po nji: ako vam ne more po- čiti s cikoriojo, tedaj vam mi do- ge volje pošljemo mali sam- iste ako nam pošljete 10c v po- njih znakmah.

HEINR. FRANK & SONS
FLUSHING, N. Y.

SLOVENSKO-AMERIKANSKI

Koledar 1938

Letošnji Koledar Vam bo zelo ugalal... Naročite ga še danes.

Cena 50 centov

100 STRANI ZANIMIVEGA ČITIVA: — POVESTI, RAZPRAVE, RAZNOTNO- STI, INFORMATIVNI ČLANKI

Bogato ilustriran

•GLAS NARODA• (Dep. N.) 216 W. 18th Street, New York

Največja zaloga slovenskih knjig v Ameriki!

V knjigarni "Glas Naroda" lahko do- bite vsakovrstne slovenske knjige naših priznanih pisateljev: Cankarja, Tavčarja, Jurčiča, Preglja, Kmetova, Milčinskega, itd. V zalogi imamo prevode del svetovnoznanih mojstrov: Gospodarske, gospodinjke in poučne knjige... Igre, pesmi, zemljevide,

Ljubitelji lepe knjige naj pišejo po cenik knjig, ki jih imamo v zalogi.